

2014
ročník 66

12



9 177001 1232004 12

Cena 40 Kč

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y



1



2



3



4

423 TÉMA
Jsou ještě naplňovány regionální funkce knihoven?
Ladislava Zemánková

428 Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2013
Vít Richter

432 AUTOMAT KNIHOVNA s Mgr. Vlastimilem Krejčířem
„Ukazuje se, že zájemce o digitální knihovnu často netuší, jak velké množství práce čeká přímo jej samotného...“
Jan Kaňka

436 Slovník českých knihovníků
Dana Smetanová

438 Knihovna Národního muzea a vědecko-výzkumné projekty
Jarmila Kučerová

441 KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH
Desáté jubilejní setkání...
Daniela Wimmerová

443 ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...
Fotograf aneb O svůdnosti okamžiku
Petra Miturová

444 O zrekonstruované knihovně v Buchlovicích
Dagmar Možná

445 O zrekonstruované knihovně v Buchlovicích
Dagmar Možná

446 Vybrané překlady ze španělské a hispanoamerické literatury za rok 2013
Helena Zbudilová

453 INSPIRACE Z KNIHOVEN
Charitativní bazar knih v berounské knihovně
Iva Stluková

454 PSALO SE JINDE

455 LITERÁRNÍ VÝROČÍ na leden

456 ZUZANA HELINSKY SE HLÁSÍ ZE ŠVÉDSKA

457 ZE SVĚTA

458 NOVINKY Z FONDŮ KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

I–VI REJSTŘÍK 2014

- 1 Bazar v berounské knihovně (str. 453)
2 Z překladů španělské literatury (str. 446)
3 O zrekonstruované knihovně v Buchlovicích (str. 445)
4 Desáté jubilejní setkání... (str. 441)

Středočeský kraj

Vydává:
Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková
Redaktorka: Olga Vašková
Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):
Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)
e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vaskova@svkkl.cz;
redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:
Ing. Jiří Mika (předseda), PhDr. Ladislav Kurka,
Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,
Mgr. Renáta Salátová, Jiřina Soukupová,
PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: SERIFA, spol. s r. o., Jinonická 80, 150 00 Praha 5

Distribuce:
Rozesílání časopisu zajišťuje
A.L.L. production, s. r. o., Ve Žlábku 1800/77, Hala 7A,
193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
tel.: 234 092 811 (sekretariát), e-mail: info@predplatne.cz
Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s.
– drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.;
B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím
poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou
s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
(dvojčíslo 60 Kč)

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Permanent spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34,
tel.: 00421-02 49 111 203, fax: 00421-02 49 111 209,
e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,575 €
(dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 12. 2014.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- TOPIC: Are the regional functions of libraries still being performed?
Ladislava Zemánková |423
- What was loaned at public libraries in 2013 *Vít Richter* |428
- AUTOMATIC LIBRARY with Vlastimil Krejčíř from Masaryk University: "It turns out those interested in digital libraries are not aware how much work is involved..." *Jan Kaňka* |432
- Encyclopedia of Czech librarians *Dana Smetanová* |436
- The National Museum Library and science research projects *Jarmila Kučerová* |438
- LIBRARIES IN SMALL MUNICIPALITIES: Tenth anniversary meeting... *Daniela Wimmerová* |441
- READER'S DIARY... The photographer; or The lure of the moment *Petra Miturová* |443
- Selected translations from Spanish and Spanish American literature 2013 *Helena Zbudilová* |446
- INSPIRATION FROM THE LIBRARIES |453
- Regular features
- INDEX 2014

AUS DEM INHALT

- THEMA: Werden noch die Regionalfunktionen der Bibliotheken erfüllt? *Ladislava Zemánková* |423
- Was wurde in den Öffentlichenbibliotheken im Jahr 2013 geliehen *Vít Richter* |428
- AUTOMAT BIBLIOTHEK mit Mgr. Vlastimil Krejčíř aus der Masaryk-Universität: „Es zeigt sich, dass der Interessent an die Digitale Bibliothek manchmal keine Ahnung hat, wie viel Arbeit erwartet ihn unmittelbar...“ *Jan Kaňka* |432
- Das Wörterbuch der tschechischen Bibliothekare *Dana Smetanová* |436
- Die Bibliothek des Nationalmuseums und Wissenschafts- und Forschungsprojekte *Jarmila Kučerová* |438
- FÜR DIE BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFEN: das zehnte Jubeltreffen... *Daniela Wimmerová* |441
- AUS DEM LESERTAGESBUCH... Ein Fotograf oder über die Verführung des Augenblicks *Petra Miturová* |443
- Ausgewählte Übersetzungen aus der spanischen und hispanisch-amerikanischen Literatur *Helena Zbudilová* |446
- INSPIRATIONEN AUS BIBLIOTHEKEN |453
- Ständige Spalten
- REGISTER 2014

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, v době adventní se vám dostává do ruky poslední letošní číslo časopisu *Čtenář*. Chtěla jsem tento úvodník věnovat povzdechům, jak ten čas letí, doba je hektická a není mnoho příležitostí se zastavit. Ale najednou nevím, jak pokračovat... Znáším rčení, že jaké si to uděláme, takové to máme? Nabádáním ke zpomalení? Nebo snad konstatováním, že lepší už to nebude? Možná...

Možná ale stačí podívat se na některé následující příspěvky... Regionální funkce knihoven za sebou mají dvanáct let existence, setkání *Co venkovské knihovny umějí a mohou* proběhlo podesáté a nám v redakci utekl čas tak rychle, že se některými články ještě spěšně ohlížíme za rokem 2013, protože na dveře klepe patnáctka. Do 15. ročníku vstoupila například i nedávno uskutečněná konference *Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě*. Při této příležitosti budou asi mnozí z vás souhlasit, že čas někdy opravdu pádí zbesilým tempem. Je však už na každém z nás, aby se ohlédl za uplynulými roky, a to včetně toho posledního. K nějaké rekapitulaci jistě dojdeme.

Za *Čtenáře* snad mohu napsat, že to byl rok poměrně tradiční, ve kterém jsme vám nabídli deset čísel a jedno dvojčíslí našeho časopisu. Začátek roku jsme si okořenili výstavou *Každému knihovníkovi jeho Čtenáře*, která se ohlížela za 65 lety existence časopisu a 20 lety jeho vydávání Středočeskou vědeckou knihovnou v Kladně. V dubnu jsme se na vás poté obrátili s anketou *Časopis Čtenář v kontextu oborových periodik a dalšího vzdělávání knihovníků*, ve které jsme dostali zpětnou vazbu, za níž ještě jednou děkujeme.

Poděkovat bych ale nyní chtěla hlavně své kolegyni, redaktorce Olze Vaškové, která se s vámi rozloučila v minulém čísle. A to za její práci, předání znalostí a zkušeností, pečlivost i porozumění, které v redakci vždy panovalo.

Na závěr bych vám chtěla popřát krásné svátky vánoční, pohodový vstup do nového roku, ve kterém se budeme těšit na další spolupráci, protože *Čtenář* vzniká zejména také vaší zásluhou, vás jako odborníků, knihovníků, autorů. My v redakci se na vás rádi obrácíme, občas vás „stiháme“ a časopis pak oblékáme do finálního kabátku. Děkujeme.

Lenka Šimková

Národní knihovna ČR ve spolupráci s Muzeem betlémů v Karlštejně pořádá výstavu **Betlémy v Klementinu**, která je připomínkou výročí vůbec první zmínky o betlémě. Ta pochází z roku 1562, kdy stály první české jesličky s Jezulátkem právě v pražském Klementinu – dnešním sídle Národní knihovny.



Výstava zahrnuje to nejlepší ze sbírky Muzea betlémů v Karlštejně s důrazem na historické vyřezávané betlémy z období od baroka až do konce druhé světové války. K vidění jsou i některé pro betlémy méně typické nebo raritní materiály jako např. cukr, sklo, perník a další. Součástí výstavy je také hra inspirovaná 150 let starým vyznáním lásky k betlémům *Co pro Vás znamená betlém?* a víkendové *Hravé dílničky*, kde si návštěvníci budou moci ozdobit skleněné vánoční ozdoby. Expozice je koncipována tak, aby zaujala jak odbornou veřejnost, tak rodiny s dětmi. **Výstava trvá do 4. 1. 2015.**

NEUŠLO NÁM

V rámci letošního 9. ročníku soutěže *The best 2014 – MasterCard* hodnotil magazín Egovernment nejzajímavější projekty elektronizace veřejné správy. Na prvním místě v kategorii



Centrální projekty byla oceněna **Národní knihovna ČR** za projekt **Vytvoření Národní digitální knihovny (NDK)**, který z pověření Ministerstva kultury ČR realizuje ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou.

Národní digitální knihovna je významným projektem ve světovém měřítku, při němž Národní knihovna postupně digitalizuje svůj knihovní fond s cílem uchovat národní kulturní dědictví a zároveň ho zpřístupnit veřejnosti za účelem vzdělávání a dalšího využití ve vědě a výzkumu. Tento projekt je spolufinancován ze strukturálních fondů EU (Evropského fondu pro regionální rozvoj) prostřednictvím Integrovaného operačního programu (IOP).

Jsou ještě naplňovány regionální funkce knihoven?

Již dvanáctý rok fungují regionální funkce jako oficiální program¹. To je tak dlouhá doba, že se již stal každodenní a běžnou součástí dění v knihovnách, o které se za až tak moc nemluví, neboť je samozřejmá. Všechny regionální funkce (RF) jsou, s výhradami a v různé kvalitě a kvantitě, plněny, a to prostřednictvím sedmi standardizovaných služeb². Vše se každoročně odvíjí téměř pravidelně: některé kraje snížily finanční příspěvek na plnění RF, jiné zas, to již podstatně méně pravidelně, peníze na ten který rok mírně navrší (oproti předcházejícímu období). Za rok od roku nižší finanční částky se metodici a další pracovníci knihoven s RF snaží maximálně pomáhat obcím i městským knihovnám svého regionu. Že nižší náklady znamenají racionálnější postupy, to již za aktuálních finančních podmínek v mnohých krajích nemůže platit.

Po ukončení kalendářního roku vypracují krajské knihovny (KK) výroční zprávu o výkonu RF a Knihovnický institut Národní knihovny (KI NK ČR) zpracuje výroční zprávu za celou republiku.³ V nich se lze dočíst, jak kterou službu ze sedmi standardizovaných, kolika svým obsluhovaným knihovnám a v jakém množství krajské a pověřené knihovny poskytnou, kolik metodiků tyto aktivity realizuje a s jakým dopadem.

Dopad, tedy vliv RF na obsluhované knihovny je samozřejmě nejdůležitějším, byť obtížně vyjádřitelným sdělením. Nejpodstatnější ale je, že všechny knihovny obcí a měst, kterým jsou regionální služby určeny a které se k programu hlásí, tyto funkce využívají právě kvůli přínosu RF k všestrannému zkvalitnění, zrychlení a modernizaci svých knihovnických a informačních služeb koncovým uživatelům. Mohlo by se zdát, že RF jsou vlastně běžnou a celkem fádni rutinou ve srovnání s převratnými novinkami, které zásadně mění knihovnické a informační služby a které nás tak či onak nesrovnatelně více vzrušují. Takové zdání, spolu s občasnými, naštěstí jen řídkými pochybnostmi o významu knihoven v nejmenších obcích, resp. o významu jejich služeb, by mohlo vést až k pochybnostem o významu RF. A přece jde o program, který svou šíří obsahovou a záběrem určení (velikostí cílové skupiny) má výrazný a nezastupitelný význam. Ovlivňuje zásadní část knihoven v ČR, tudíž služby jak skutečným uživatelům knihoven, tak i těm potenciálním. Vždyť ke konci roku 2013 využívalo regionální funkce téměř 6000 (přesně 5967) knihoven obcí a měst, v nichž bydlí dohromady 7,5 milionů lidí – tedy zhruba 74 % obyvatel ČR. Program RF ve svém konečném výsledku ovlivňuje veřejné knihovnické a informační služby nabízené 74 % obyvatel ČR! Lze pak pominout význam takového programu pro rozvoj VKIS v ČR vůbec? Ten rozhodně nikdo nemůže zpochybnit. Jak takové tvrzení doložit?

To vše a množství dalších informací o RF lze vyčíst již ve výše zmíněných výročních zprávách o plnění RF, v nejrůznějších hodnoceních a prezentacích jak na webech KK, tak na webu KI NK ČR. Pro jejich obsažnost, přesahující informativní charakter tohoto příspěvku, uvedu jen několik

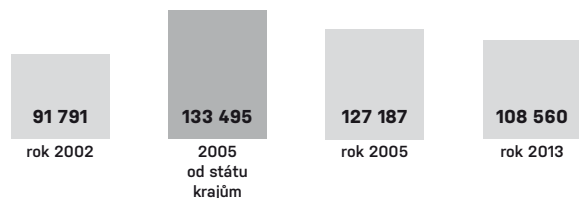
- 1 Původně jako program dotovaný přímo státem, od roku 2005 pak plně řízený a financovaný krajskými samosprávami.
- 2 In METODICKÝ pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí a jejich koordinaci na území České republiky. Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&
- 3 Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&

základních údajů o RF k 31. 12. 2013, dvanáctého roku nepřetržitého fungování Programu RF a devátého roku řízení a financování RF kraje, srovnám je se stavem k 31. 12. 2005. A pro zajímavost uvedu i několik údajů ze sumáře výkazu Kult(MK) V12-01 o činnosti knihoven obcí, tj. knihoven s neprofesionálním knihovníkem⁴, jichž je i v rámci programu největší množství, a proto mohou výstižně ilustrovat dopad RF na vlastní činnost.

Základní podmínkou pro realizaci každého programu, projektu a činnosti jsou finanční prostředky. V roce 2002 byl program RF financován státem, ale neúčastnily se jej všechny regiony (okresy). To nastalo až v letech následujících. Od roku 2005 jsou RF ve správě krajů, včetně financování. Finanční prostředky na RF byly státem na kraje převedeny. A je nutno zopakovat, že je kraje hned první rok samosprávy významně zkrátily.

Graf č. 1

Vývoj financování RF v ČR celkem, v letech 2002, 2005 až 2013 (v tisících Kč)



Částka převedená státem na kraje k financování RF v roce 2005 byla v průběhu devíti let financování RF kraji snížena o téměř 25 milionů Kč, přesněji 24,9 mil. Kč.

RF v roce 2013 plnilo 14 krajských knihoven a 87 pověřených knihoven. Obsluhováno bylo 5967 knihoven. RF vykonávalo 220,15 pracovníků v celkovém přepočteném stavu na plně zaměstnané. Krajské samosprávy financovaly RF celkovou částkou 108,6 mil. Kč. Z dalších zdrojů bylo na RF vydáno cca 23 mil. Kč. Celkem bylo na RF v ČR vynaloženo 131,6 mil. Kč (s příspěvkem obcí na nákup výměnného fondu 135,6 mil. Kč).

Rok 2013 byl poznamenán dvěma většími událostmi a procesy, které byly podmíněny nedostatkem finančních prostředků. Byly neočekávaně zkráceny dotace i v kraji, který až do roku 2013 plně akceptoval potřeby knihoven v malých obcích a RF dotoval v přijatelné výši, totiž v Královéhradeckém kraji. Tam došlo k přehodnocení postoje (a jedné ze zásad programu), že spoluúčast obcí není nutná, resp. představuje ze strany obcí zajištění odpovídajícího prostoru a vybavení knihovny a schopného knihovníka. Proběhla intenzivní jednání s cílem rozšířit spoluúčast samotných obcí na financování výměnných fondů. Obdobný proces, byť v menší intenzitě, proběhl i v kraji Pardubickém. Tím došlo k významným pokusům o změny v systému financování RF, resp. v tvorbě jedné z částek nákladů. Jednalo se o záchrannou reakci na fatální snížení dotace na RF. Tato událost měla významný dopad i na rozhodování v dalších krajích. Takové řešení lze chápat i jako „dobrý příklad“, kde získat peníze... totiž v částce na RF. Knihovníci si v případě finanční nouze řešení najdou. Tak lze částku na RF využít i v nejrůznějších akutních situacích uvnitř vlastního oboru. A nemylme se, tento pramen není bezedný...

Druhou událostí, tentokrát radostnou, byl zásadní obrat v postoji orgánů Středočeského kraje k financování regionálních funkcí. Došlo k podstatnému navýšení dosavadní finanční částky na RF (Středočeský kraj výrazně okleštil dotaci na RF již v r. 2005, z 19 milionů Kč na 16 mil. a v průběhu dalších let až na 7,5 mil. v roce 2012).

V dlouholetém trvalém poklesu pokračoval kraj Plzeňský, kde se celkový objem krajské dotace snížil (vůči státem přidělené částce v roce 2005) o více než třetinu, tj. o 3 mil. Kč. V kraji Pardubickém se za stejné období snížila dotace dokonce o polovinu původní částky na 4 mil. Kč a ve Zlínském kraji o necelé 2 mil. Kč. Snížení finančních prostředků, ať již skokové nebo postupné, znamená v důsledku snižování výkonů, především těch přímo závislých na finančních prostředcích.

4 Slovy statistického výkaznictví knihovny skupiny B

Z celorepublikového hlediska to negativně ovlivňuje kontinuální rozvoj RF a prohlubuje mezikrajové rozdíly v podmínkách pro poskytování VKIS a výsledky roku 2013 to potvrzují.

Soustavné snižování finančních prostředků vede jednak ke snižování počtu pracovníků (mzdových nákladů) a ke snižování prostředků na nákup výměnných knihovních fondů (VF). Přičemž jak pracovníci-metodici, tak výměnný fond jsou základními pilíři zdárného fungování regionálních funkcí.

V roce 2013 vykonávalo RF již pouze 220,15 pracovníků v celkovém přepočteném stavu na plně zaměstnané. (V roce 2005 to bylo 269,24 pracovního úvazku.)

Základní podmínky v roce 2005 a 2013 zachycuje tabulka

Kraj	ČR 2005	ČR 2013
Počet KK	14	14
Počet PK	95	87
Počet pracovníků zajišťujících RF	269,24	220,15
Počet obsluhovaných knihoven	6 081	5 967
Počet obsluhovaných knihoven na 1 pracovní úvazek	22,59	27
Počet úvazků na 1 obsluhovanou knihovnu	0,04	0,04
Počet obsluhovaných knihoven na 1 PK a KK	55,8	59,1

Stav pracovníků k 31. 12. 2013 se vůči stavu k 31. 12. 2005 snížil o 49,1 pracovního úvazku. Nároky a úkoly pro 1 pracovní úvazek se v některých krajích stávají nesplnitelnými. Se snižováním počtu pracovních úvazků se sice zvyšuje průměrná hodnota výkonových ukazatelů, v současné situaci to však znamená pokles intenzity a kvality poskytovaných služeb RF obsluhovaných knihovnám, mnohdy i absenci některých služeb. V konečném důsledku pak snížení kvality a kvantity VKIS poskytovaných veřejnosti obsluhovanými knihovnami. Ve skutečnosti se kraje značně liší. Např. ve Středočeském kraji se počet pracovních úvazků od roku 2005 do roku 2013 snížil v důsledku nedostatečné dotace o téměř 17 celých úvazků⁵. K problému s nedostatkem pracovních úvazků se přidal ještě další – totiž masivní generační výměna. Nedostatek peněz neumožňuje managementu, aby noví metodici pracovali souběžně s těmi odcházejícími, a to značně komplikuje a ztěžuje nerušený chod práce metodika.

I na to knihovníci našli pomocné řešení... totiž workshopy pro začínající metodiky. Doufejme, že první, uspořádaný ve Vyškově⁶ v roce 2013 a druhý v Děčíně⁷ v roce 2014 nezůstanou posledními, neboť byly velmi zdařilé. Tato forma, byť sebekvalitnější, by však měla být doplňkem, zdrojem novinek, inspirace, nikoliv základem, jak získat schopnosti, dovednosti a znalosti pro výkon funkce metodika.

Na konci roku 2013 měla většina krajů ke své činnosti zpracovány dokumenty, jako je např. koncepce rozvoje knihoven včetně RF na území kraje, pravidla vynakládání finančních prostředků kraje na RF apod. Mají různou závaznost, ale všechny navazují na základní dokument programu vydaný v roce 2005 Ministerstvem kultury ČR⁸, mají stejné cíle, sedm základních standardizovaných služeb a dále vše specifikují podle místních podmínek. Ve většině krajů je vedle oficiálních celorepublikových cílů programu RF řešena řada aktuálních úkolů konkretizujících obecně formulované cíle, např. zvýšit efektivitu využívání ICT, zvýšit kvalitu a aktuálnost webových stránek obsluhovaných knihoven, zlepšit informační sílu této pomůcky v rámci RF, další rozšiřování

5 Podrobně o vývoji pracovních úvazků k zajištění RF a v mezikrajovém srovnání se věnují Výroční zpráva o výkonu RF v ČR dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&

6 Dostupné na <http://www.skipcr.cz/odborne-organy/sekce-verejnych-knihoven/akce-sekce-verejnych-knihoven/workshop-pro-pracovniky-metodickych-oddeleni-verejnych-knihoven>

7 Dostupné na <http://www.skipcr.cz/odborne-organy/sekce-verejnych-knihoven/akce-sekce-verejnych-knihoven/ii-workshop-pro-pracovniky-metodickych-oddeleni-verejnych-knihoven>

8 Metodický pokyn RF. Dostupný na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/ PodporaFinProg.htm&

a zprovozování automatizovaných regionálních knihovních systémů, vystavení knihovních katalogů obecních knihoven na webech knihoven a jejich zpřístupnění veřejnosti přes webové rozhraní, seznámit knihovníky a provozovatele s novelizovaným Standardem VKIS. Je pravidlem, že KK v rámci výkonu RF systematicky hodnotí i služby obsluhovaných knihoven a podmínky, za kterých VKIS poskytují. K hodnocení využívají právě Metodického pokynu MK k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb. Dále se rozšiřovala pravidelná komunikace mezi metodiky KK a PK a zřizovateli obsluhovaných knihoven. V KI NK ČR byly vydány dvě publikace, které mají úspěšné komunikační pomoci. Jsou jimi *Standard pro dobrou knihovnu*⁹ a *Služby knihoven knihovně (Krajské programy regionálních funkcí na podporu knihoven)*¹⁰. To vše za ztížených finančních a s tím souvisejících podmínek. Proto i v sumárním číselném vyjádření je zřejmý pokles číselných vyjádření sedmi standardizovaných služeb RF, v lepším případě stagnace. Alarmující však jsou odsuny finančně podmíněného zavádění některých rozvojových trendů v obsluhovaných knihovnách. Stagnaci, kterou stávající situace vyvolává, není vždy možné vyjádřit číselně a negativní důsledky se projeví až za nějaký čas.

Vykazované hodnoty výkonů RF za rok 2013 v některých sledovaných údajích oproti roku 2005 poklesly, v některých se naopak zvýšily.

Tak např. nejžádanějšími, a to trvale, jsou poradenské a konzultační služby, jejichž kvantita a kvalita na počtu metodiků bezprostředně závisí, druhou trvale nejžádanější službou jsou výměnné soubory knihovních dokumentů. Tedy časté a adresné půjčování souborů knih, na které by obce zpravidla samy finančně nedosáhly.

Zájem o výměnné fondy, resp. cirkulační soubory je vysoký a vedle spokojenosti uživatelů knihoven je velmi ekonomicky výhodný. Podpora ze strany kraje je projevem zájmu tohoto orgánu o obyvatele v malých obcích a kvalitu jejich života.

Stejně důležité je systematické vzdělávání knihovníků. Podívejme se na vývoj těchto tří služeb v rámci RF, jak se změnil v letech 2005 a 2013.

Poradenské a konzultační služby	2005	2013
Knihovny, které tuto službu využívaly	6 395	6 249
Počet konzultací	19 988	20 484
Ø počet konzultací na 1 knihovnu	3,13	3,28
Počet metodických návštěv	11 550	11 403
Ø počet metod. návštěv na 1 knihovnu	1,81	1,82
Výměnné fondy, cirkulační soubory	2005	2013
Knihovny, které tuto službu využívaly	5 078	5 201
Velikost VF v ČR celkem v k. j.	2 239 925	3 285 219
Počet expedovaných souborů celkem	19 377	22 612
V nich k. j. celkem	876 112	1 282 123
Ø počet souborů do 1 knihovny za rok	4	4
Ø počet k. j., které obsahovaly dohromady	157	247
Náklady na nákup VF z krajské dotace v Kč	35 366 383	28 828 198

Náklady na nákup VF z krajských dotací klesaly, v roce 2013 byly o 6,5 mil. nižší než v roce 2005. Příspěvky obcí na nákup VF jsou sledovány celorepublikově až v posledních letech. Pro ilustraci uvádím jen rozdíl let 2012 a 2013, kdy náklady byly meziročně o 1,6 mil. Kč vyšší.

Podíl obcí na nákupu výměnného fondu (VF)	2012	2013	rozdíl
Počet obcí přispívajících na nákup VF	507	735	228
Částka poskytnutá na VF obcemi celkem	2 335 382	3 989 282	1 653 900

● 9 Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/docs/bench/Standard_pro_dobrou.pdf
 ● 10 Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/docs/RF/sluzby_knihoven_knihovnam.pdf

Jako třetí nejžádanější služby RF s nesporně velkým významem pro zdárný rozvoj VKIS je vzdělávání knihovníků. Ačkoliv se vzdělávání během let potýkalo s jistou stagnací (počet akcí, počet účastníků), vzdělávání v rámci RF takové tendence nemá. V číselném vyjádření vykazuje nárůst.

Vzdělávání knihovníků v rámci RF	2005	2013
Počet knihoven, které se účastnily vzdělávání v RF	3 920	3 529
Počet vzdělávacích akcí	556	536
Počet knihovníků, kteří se akcí zúčastnili	6 198	7 642
Ø počet vzdělávacích akcí v 1 kraji za rok	443	545
Ø počet účastníků 1 akce	11	14

Přes všechny známé problémy s účastí jak neprofesionálních, tak profesionálních knihovníků je zřejmý úspěch pořadajících knihoven, neboť i číselná vyjádření této oblasti vykazují nárůst. A přes obecný pokles pracovníků knihoven, a tudíž zvýšených nároků na zabezpečení služeb knihoven, přes časové i dopravní problémy neprofesionálních pracovníků je o vzdělávání v rámci RF zájem. Přispívá k tomu zajisté jednak znalost metodiků toho, v čem a kdy vzdělávat a jednak i finanční zajištění ze strany prostředků na RF. Je to však nezbytná aktivita, chceme-li opravdu dosáhnout kvalitních a moderních VKIS tak, jak jsou formulovány v Konceptu rozvoje knihoven¹¹ a v Metodickém pokynu výkonu RF.

Podrobné hodnocení jednotlivých standardizovaných služeb RF v roce 2013 je obsahem kapitoly III. Výroční zprávy o plnění RF v roce 2013, a to i v porovnání s rokem 2012 a 2009. I z něj je zřejmé, že celkový rozvoj úrovně VKIS v krajích a regionech je závislý na finančních prostředcích. V krajích, kde nedošlo k žádnému nebo jen zanedbatelnému a přechodnému poklesu výše krajských dotací, nedošlo ani k poklesu výkonu a rozvoje VKIS v obsluhovaných knihovnách. V regionech, kde se výkon RF na určitou dobu pozastavil nebo zpomalil, se knihovny dostávají do situace, kdy ostatní kraje mají vyřešeny jedny cíle a úkoly, a pracují na dalších, kdežto ony se teprve snaží dosáhnout standardu. Odstranění takových diferencí bude vyžadovat opět vyšší výkony, tudíž i finanční náklady.

Pro rámcovou ilustraci významu RF pro rozvoj knihovnictví v ČR uvádím několik slíbených sumárních údajů výkonů základních knihoven bez profesionálního pracovníka podle výkazů Kult(MK) 12-01. Před tím je třeba uvést, že role knihoven měst a obcí se významně změnila. Nejsou již jen půjčovny knih, případně dalších dokumentů. Služby knihoven se významně rozšířily na několik vzájemně se prolínajících okruhů: na klasické služby knihoven, na vzdělávací a kulturní aktivity, na místa odpočinku a vzájemného setkávání a na oblast služeb elektronických, dostupných dálkově, tedy nepřetržitě sedm dnů v týdnu po celých 24 hodin denně. Tento rozvoj se nejvýrazněji projevil v knihovnách nejmenších obcí. Tam je několik půjčovných hodin týdně stále častěji rozšířeno i na hodiny pro společné aktivity občanů nebo i na možnosti dálkového přístupu či poskytnutí některé z elektronických služeb.

	2005	2013
Počet knihoven s dobrovolným knihovníkem (ZKNP)	5 144	4 707
Populace v malých obcích	2 435 896 (z r. 2008)	2 581 055
Registrovaní čtenáři	232 486	197 663
Návštěvníci celkem	1 174 264	2 131 420
z toho fyzičtí	1 174 264	2 019 523
Výpůjčky celkem	7 242 620	5 463 143
Počet kulturních akcí	4 625	8 198
Počet vzdělávacích akcí	X	1 537
Počet návštěvníků kulturních a vzdělávacích akcí	114 913 + 17 324*	199 759 + 28 984*
Počet počítačů s internetem	2 484	5 400
Vlastní webové stránky	1 353	2 216
OPAC přístupný přes webové rozhraní	691	1 568
Počet vstupů na web	1 281 383	3 742 617

Údaje označené hvězdičkou jsou z roku 2009, dříve nebyly u těchto knihoven evidovány

Výsledky roku 2013 potvrdily, že se kvalita, resp. účinnost pomoci v rámci RF v některých krajích dostala i nad standardy požadovanou úroveň. Zároveň se ale potvrdila křehkost tohoto stavu a jeho závislost na výši krajské dotace. Ctěme proto finanční částky na RF, chraňme je, jak je to jen možné.

Výkon RF významně napomáhá úrovni VKIS jak tradičních, tak i žhavých novinek, a to nejen v obecních knihovnách, ale i v knihovnách velkých měst. Tam časem přicházejí původní uživatelé obecních knihoven (z těch cca 74 % obyvatel žijících v místech s obsluhovanými knihovnami), tam se budou moci v budoucnu obracet se zájmem o služby i on-line. Musí ale vědět, že v knihovnách takové služby jsou, budou a i oni je mohou získat. Přitom povědomí o takových službách mohou získat, a již i získávají, právě i ve svých malých knihovnách.

11 Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/index.php3?>

Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2013

Ve *Čtenáři* již potřetí zveřejňujeme žebříčky nejpůjčovanějších knih a autorů ve veřejných knihovnách¹, tentokrát za rok 2013. Pořadí je určeno na základě analýzy dat z 35 knihoven² různých velikostí. Data jsou shromažďována v podobě ISBN pro potřebu kolektivního správce Dilia. Předmětem analýzy bylo 3 118 902 absenčních výpůjček (bez prolongací a evidovaných prezenčních výpůjček), které byly skutečně z 47 392 různých titulů odlišených ISBN³. V roce 2013 bylo ve všech veřejných knihovnách registrováno cca 41,5 mil. primárních absenčních výpůjček. Uvedený vzorek tedy tvoří cca 7,5 % z celkového počtu výpůjček, které byly uskutečněny ve veřejných knihovnách provozovaných obcemi a kraji v roce 2013.

S vysokým náskokem nejpůjčovanějším českým autorem v roce 2013 byl opět spisovatel

historických románů **Vlastimil Vondruška**, který má ve fondech sledovaných knihoven 77 svých děl, u kterých bylo evidováno 28 774 výpůjček. Následoval autor detektivek **Jan Bauer** s 15 115 výpůjčkami (132 titulů). Na třetím místě se umístila autorka **Hana Parkánová-Whitton**, která se mezi třiceti nejpůjčovanějšími autory objevuje poprvé (26 titulů bylo půjčeno 12 964krát). V níže uvedeném přehledu třiceti nejpůjčovanějších spisovatelů převažují autoři literatury pro děti a mládež a autoři orientovaní na četbu pro ženy a detektivky. Šestý v pořadí se umístil **Michal Viewegh** a klasickou beletrii zastupuje opět pouze **Karel Čapek**. V první třicítce se nově objevují jména, jako jsou **Zuzana Pospíšilová** (dětská literatura), **Naděžda Horáková** a **František Niedl** (oba autoři detektivek).

Autor	Žánr	Výpůjčky
1 Vondruška Vlastimil	historická literatura	28 774
2 Bauer Jan	detektivky, literatura faktu	15 115
3 Parkánová-Whitton Hana	historická literatura, romány	12 964
4 Řeháčková Věra	dětská literatura	12 900
5 Körnerová Hana Marie	literatura pro ženy	12 883
6 Viewegh Michal	romány	12 689
7 Francková Zuzana	dívčí romány, cestopisy, kuchařky	10 875
8 Kubátová Taťána	literatura pro ženy	10 640
9 Cimický Jan	detektivky, literatura faktu	8 838
10 Fuchsová Irena	povídky, fejetony	8 730
11 Březinová Ivona	literatura pro děti a mládež	8 634
12 Jakoubková Alena	literatura pro ženy	8 395
13 Rottová Inna	detektivky	7 945
14 Pospíšilová Zuzana	dětská literatura	7 569
15 Štíplová Ljuba	dětská literatura	7 508
16 Obermannová Irena	literatura pro ženy	6 752
17 Žáček Jiří	dětská literatura	5 375
18 Kratochvíl Miloš	dětská literatura	5 293
19 Cílek Roman	detektivky, literatura faktu	5 122
20 Čapek Karel	romány	4 966
21 Horáková Naděžda	detektivky, historické romány	4 947
22 Uher František	dětská literatura	4 595
23 Devátá Ivanka	fejetony, vzpomínkové knihy	4 494
24 Braunová Petra	literatura pro děti a mládež	4 389
25 Holcová Milena	literatura pro ženy	4 373
26 Formanová Martina	fejetony, vzpomínkové knihy	4 327
27 Nesvadbová Barbara	literatura pro ženy	4 321
28 Nosková Věra	romány	4 249
29 Stínal Luděk	dospívající mládež	4 210
30 Niedl František	historie, detektivní thrillery	4 074

Nejpůjčovanější knihou roku 2013 českého autora byly **Žitkovské bohyně** od Kateřiny Tučkové z roku 2012 (1663 výpůjček). Druhým nejpůjčovanějším titulem (1239 výpůjček) byla kniha Michala Viewegha **Mráz přichází z Hradu** a na třetím místě **Mafie v Praze** od téhož autora. Další Vieweghovo dílo **Biomanzelka** bylo v pořadí devátou nejpůjčovanější knihou. V těsném závěsu (1143 výpůjček) byla kniha Martiny Formanové **Snědla dětem sladkosti** z roku 2012. Další skupinu mezi deseti nejpůjčovanějšími knihami roku 2013 tvoří tituly od autora historické prózy Vlastimila Vondrušky **Králuv dluh**, **Krev na kapradí**, **Přemyslovská epopej** a na desátém místě **Osmanský tábor**. Do první desítky tentokrát neproniklo žádné dílo z kategorie tradiční povinné školní četby.

Autor Vydáno	Název díla Výpůjčky	Nakladatel
1 Tučková Kateřina 2012	Žitkovské bohyně 1 663	Host
2 Viewegh Michal 2012	Mráz přichází z Hradu 1 239	Druhé město
3 Viewegh Michal 2011	Mafie v Praze 1 193	Druhé město
4 Formanová Martina 2012	Snědla dětem sladkosti 1 143	Eroika
5 Vondruška Vlastimil 2012	Králuv dluh 1 110	MOBA
6 Vondruška Vlastimil 2013	Krev na kapradí 1 098	MOBA
7 Vondruška Vlastimil 2011	Přemyslovská epopej 1 042	MOBA
8 Martinková Hana 2012	Dokud se budeš smát 1 035	MOBA
9 Viewegh Michal 2010	Biomanzelka 1 027	Druhé město
10 Vondruška Vlastimil 2012	Osmanský tábor 1 012	MOBA

Nejpůjčovanějším zahraničním spisovatelem roku 2013 se stala autorka romantických a detektivních románů **Nora Robertsová** (50 188 výpůjček, 106 zastoupených děl), píšící také pod pseudonymem J. D. Robb a Sara Hardesty, následovaná autorkou historické sagy *Dynastie Morlandů* **Cynthií Harrod-Eaglesovou** (47 251 výpůjček, 67 zastoupených děl). Opět jsou velmi silně zastoupeni autoři literatury pro děti a mládež, např. rakouský spisovatel **Thomas Brezina** (30 338 výpůjček, 120 zastoupených děl), **Jacqueline Wilsonová** (13 116 výpůjček), **J. K. Rowlingová** (9185 výpůjček) a autor cyklu deníků malého poseroutky **Jeff Kinney** (8805 výpůjček). Mezi převážně americkými a britskými autory se opět prosadila slovenská autorka ženské četby **Taňa Keleová-Vasilková** (16 537 výpůjček). Autorům detektivní literatury kraluje nadále **Agatha Christie** (19 951 výpůjček), následovaná **C. H. Higginsovou**, **Jamesem Pattersonem**, **Edem McBainem** a **R. B. Parkerem**. Mezi první třicítkou nejpůjčovanějších autorů najdeme opět stále literatury pro ženy **Daniellu Steelovou**, **Sandru Brownovou**, **Barbaru Cartlandovou**, **Lisu Jacksonovou** a **Barbaru Woodovou**.

- 1 RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2011? *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2013, 65(5), s. 163–168. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2013-roc-65/5-2013/tema-co-se-pujcvalo-ve-verejnych-knihovnach-v-roce-2011-111-1453.htm>.
- 2 RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2012? *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2013, 65(12), s. 423–425. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2013-roc-65/12-2013/tema-co-se-pujcvalo-ve-verejnych-knihovnach-v-roce-2012-118-1595.htm>.
- 3 SVK Ústí nad Labem, KM Hradce Králové, KJM Brno, KM Ostravy, MK Tábor, MK Kutná Hora, MK v Třebíči, Knihovna Kroměřížska, ŠK Strakonice, MK Břeclav, MK Bohumín, MK Svitavy, MK Rokycany, MK Domažlice, MK Ústí nad Orlicí, MK Beroun, MK Nymburk, MK v Hlučíně, MK Bílina, MK Dačice, MK Třeboň, MK Tišnov, MK Kaplice, MK Světlá nad Sázavou, MK Polička, MK Chotěboř, MK Milevsko, MK Stříbro, MK Tanvald, MK Český Brod, MK Dobruška.
- 3 Mohlo se tedy jednat i o další vydání či dotisky téhož díla.

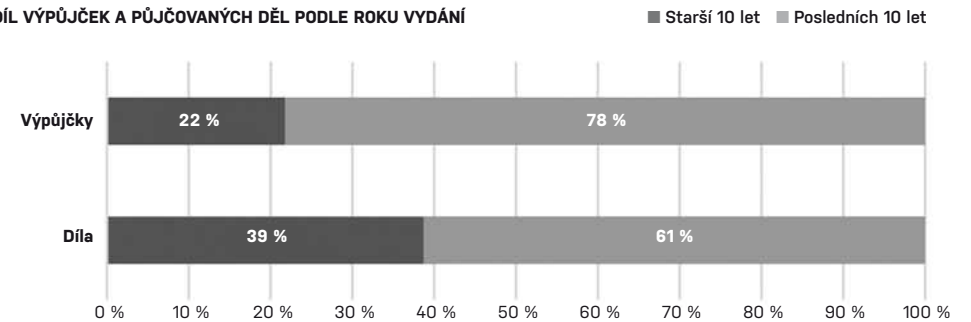
Autor	Jazyk originálu Počet výpůjček	Žánr
1 Roberts Nora	angličtina 50 188	literatura pro ženy, detektivka
2 Harrod-Eagles Cynthia	angličtina 47 251	historické romány
3 Steel Danielle	angličtina 31 032	literatura pro ženy
4 Brezina Thomas	němčina 30 338	dětská literatura
5 Brown Sandra	angličtina 22 701	literatura pro ženy
6 Christie Agatha	angličtina 19 951	detektivky
7 Coulter Catherine	angličtina 18 644	romantický a historický román, detektivky
8 Keleová-Vasilková Táňa	slovenština 16 537	společenské romány
9 Clark Mary Higgins	angličtina 16 452	detektivky
10 Cartland Barbara	angličtina 16 192	literatura pro ženy
11 Patterson James	angličtina 15 667	detektivky
12 Fielding Joy	angličtina 14 606	romány, thrillery
13 Wilson Jacqueline	angličtina 13 116	dětská literatura
14 McBain Ed	angličtina 12 171	detektivky
15 Deveraux Jude	angličtina 12 147	historické romány, romány pro ženy
16 Deaver Jeffery	angličtina 11 716	detektivky, thrillery
17 Meadows Daisy	angličtina 11 054	dětská literatura
18 Smith L. J.	angličtina 10 629	fantasy
19 Lowell Elizabeth	angličtina 10 400	historické romány, detektivky, sci-fi
20 Howard Linda	angličtina 10 262	detektivní romány
21 Jackson Lisa	angličtina 9 994	literatura pro ženy
22 Wood Barbara	angličtina 9 827	literatura pro ženy
23 Robb J. D.	angličtina 9 758	sci-fi, detektivky
24 King Stephen	angličtina 9 572	horror, thriller
25 Plaidy Jean	angličtina 9 565	historické romány
26 Cabot Meg	angličtina 9 463	literatura pro děti a mládež
27 Rowling J. K.	angličtina 9 185	literatura pro děti a mládež, fantasy
28 Garwood Julie	angličtina 9 066	romány pro ženy
29 Smith Wilbur A.	angličtina 8 839	romány, thrillery
30 Kinney Jeff	angličtina 8 805	dětská literatura

Podíváme-li se na pořadí nejpůjčovanějších zahraničních děl, potom v roce 2013 bylo neúspěšnější knihou **Padesát odstínů šedi** od E. L. Jamesové, v první desítce jsou opět tři detektivky Stiega Larssona **Muži, kteří nenávidí ženy** (1488 výpůjček), **Dívka, která koplá do vosího hnízda** a **Dívka, která si hrála s ohněm**. Pořadím nejpůjčovanějších knih v roce 2013 výrazně zahýbaly děti, které do první desítky prosadily celkem šest děl **Deníků malého poseroutky** od Jeffa Kinneyho (každý z děl dosáhl více než 1300 výpůjček). Zdá se, že jsou to právě Deníky, jež postupně vytlačují staršího Harryho Pottera, který řadu let vládl dětské četbě. Na sedmém místě nejpůjčovanějších zahraničních autorů se umístila již zmiňovaná slovenská autorka Táňa Keleová-Vasilková (narozená v Chomutově) s titulem **Nikdy** (1329 výpůjček). Z předních míst nejpůjčovanějších knih se pomalu vytrácí autoři bestsellerů minulých let jako například **Paolo Coelho** a **Stephanie Mayerová**.

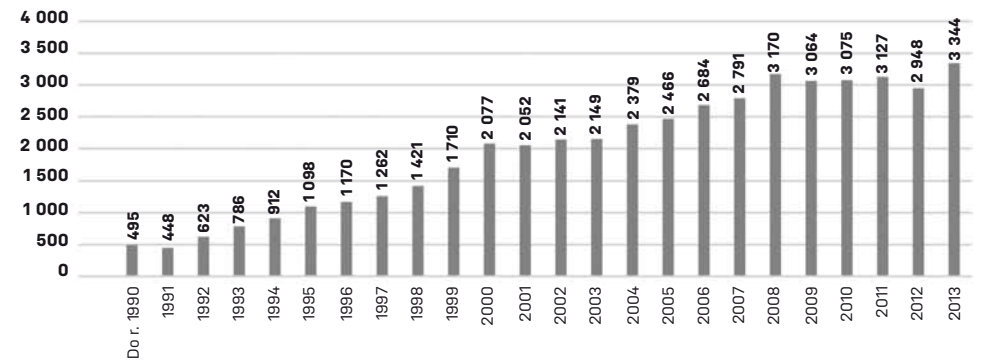
Autor	Název díla Originál	Nakladatel Výpůjčky
1 James E. L.	Padesát odstínů šedi angličtina	XYZ 1 899
2 Larsson Stieg	Muži, kteří nenávidí ženy švédština	Host 1 488
3 Kinney Jeff	Deník malého poseroutky: Zápisky Grega Heffleyho angličtina	Albatros 1 387
4 Kinney Jeff	Deník malého poseroutky: Ponorková nemoc angličtina	CooBoo 1 356
5 Kinney Jeff	Deník malého poseroutky: Rodrick je king angličtina	CooBoo 1 342
6 Larsson Stieg	Dívka, která koplá do vosího hnízda švédština	Host 1 334
7 Keleová-Vasilková Táňa	Nikdy slovenština	Noxi 1 329
8 Kinney Jeff	Deník malého poseroutky: Poslední kapka angličtina	CooBoo 1 326
9 Kinney Jeff	Deník malého poseroutky: Ošklivá pravda angličtina	CooBoo 1 311
10 Larsson Stieg	Dívka, která si hrála s ohněm švédština	Host 1 311

Pro doplňování knihovních fondů veřejných knihoven má podstatný význam sledování zájmu o půjčování knih ve vztahu k roku jejich

Graf č. 1
PODÍL VÝPŮJČEK A PŮJČOVANÝCH DĚL PODLE ROKU VYDÁNÍ



Graf č. 2
POČET VYPŮJČENÝCH DĚL PODLE ROKU VYDÁNÍ – 2013



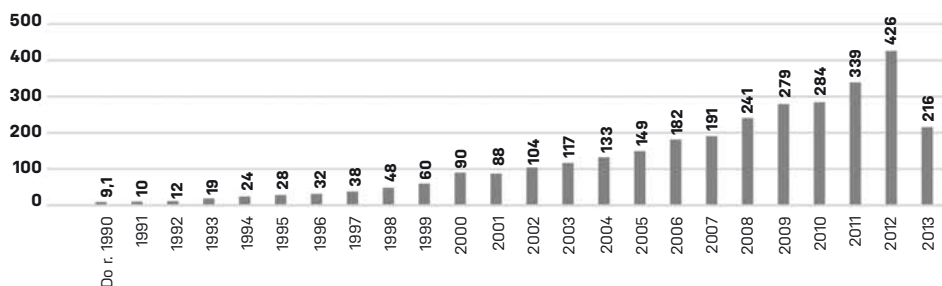
vydání. Z celkového počtu vypůjčených děl (47 392 různých titulů) bylo 61 % (29 048 titulů) vydáno v posledních deseti letech. Pouze 18 344 titulů (39 %) připadlo na knihy starší deseti let.

Při podrobnější analýze zjišťujeme, že největší počet děl vypůjčených v roce 2013 tvořila díla vydaná v letech 2013 až 2008, kdy se počet vypůjčených titulů pohyboval nad hodnotou tři tisíce. Z výše uvedeného grafu je patrné, že přibližně po šesti letech zájem o starší tituly téměř rovnoměrně lineárně klesá a v případě roku 1990 je možné zaznamenat pouze 495 titulů, které byly v roce 2013 ve sledovaných knihovnách půjčeny alespoň jedenkrát.⁴

Ještě průkaznější je vliv stáří vydaných knih při sledování počtu výpůjček. Plných 78 % výpůjček (2 438 922) bylo realizováno z titulů vydaných v posledních deseti letech. Tituly se starším vročením se na počtu výpůjček podílely pouze 22 % (679 980). Při podrobnějším pohledu zjišťujeme, že největší počet výpůjček (426 000) byl uskutečněn z titulů získaných v druhém roce po vydání knihy. Z tohoto hlediska můžeme pozorovat postupný vzestup zájmu o tituly vydané v běžném roce, v následujícím roce po vydání dosáhne objem vypůjčených titulů určitého vrcholu a potom následuje postupný pokles. O knihy vydané v roce 1990 byl po dvaceti čtyřech letech více než 40krát nižší zájem než o tituly vydané v roce 2012.

⁴ Pro zpřesnění je nezbytné zdůraznit, že údaje o výpůjčkách se shromažďují na základě čísla ISBN, z toho také vyplývá, že předmětem analýzy nebylo půjčování knih bez identifikačního čísla ISBN. Toto omezení se týká zejména starší literatury vydané před rokem 1989, protože systém ISBN byl v ČR zaveden v roce 1989. Vzhledem k tomu, že v roce 1989 ještě stále fungoval státem řízený vydavatelský systém, lze předpokládat, že naprostá většina knih vydaných v roce 1989 již obsahovala údaj o ISBN. Přidělování ISBN je dobrovolné, z toho lze usuzovat, že ani v současnosti nejsou všechny knihy vydané na území ČR vybaveny ISBN, a proto může docházet k mírnému zkreslení.

Graf č. 3
POČET VÝPŮJČEK PODLE ROKU VYDÁNÍ DÍLA – 2013 (v tisících)



Z tohoto hlediska je zdůvodnitelný standard⁵ pro doplňování knihovních fondů, který považuje za optimum desetiprocentní roční obnovu knihovního fondu. Zájem o starší tituly přirozeně klesá, ale je také odrazem samotného fungování veřejných knihoven, které provádějí průběžně aktualizaci svého knihovního fondu, tj. vyřazují starší, málo využívané tituly a nahrazují je novými přírůstky. Tímto způsobem postupně klesá objem nabídky starších titulů. Starší tituly si návštěvníci knihoven mohou ob-

jednat prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby z jiných větších knihoven, zejména krajských, které plní archivní funkci a garantují dostupnost literatury pro svůj kraj. Podmínkou ovšem je, aby systém uchování starší literatury i meziknihovních služeb dobře fungoval a knihovna si v rozpočtu rezervovala přiměřené finanční prostředky na úhradu poštovného.

VÍT RICHTER vit.richter@nkp.cz

5 Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky, 2. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2013. 11 s. ISBN 978-80-7050-628-8. Dostupné také z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/bench/Standard_pro_dobrou.pdf.

AUTOMAT KNIHOVNA

s MGR. VLASTIMILEM KREJČÍŘEM
z Ústavu výpočetní techniky a FF Masarykovy univerzity

„Ukazuje se, že zájemce o digitální knihovnu často netuší, jak velké množství práce čeká přímo jej samotného...“

→ V seriálu rozhovorů o technologiích v knihovnách jsme se už „otřeli“ i o digitální knihovny (DK), ale téma to zdaleka není vyčerpané. Tvá domovská instituce provozuje hned několik takových a minimálně dvě z nich (Česká digitální matematická knihovna – DML-CZ a Digitální knihovna Filozofické fakulty Masarykovy

univerzity – DK FF MU) pocházejí z vaší „dílny“. Mohl bys, Vlastíku, tyto projekty představit?

Jedná se o tematické digitální knihovny – první z nich, DML-CZ (<http://dml.cz/>) se snaží pokrýt kompletní produkci odborné matematické literatury (časopisy, sborníky, monografie), která kdy vyšla v našich zemích (nejstarší časopis v DML-CZ

začal vycházet v roce 1872 za Rakouska-Uherska). Druhá knihovna má za cíl pokrýt veškerou odbornou produkci Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (tj. od roku 1920 do současnosti). Obě knihovny jsou živé – průběžně zařazují i aktuálně vydávaná díla. DML-CZ je navíc součástí EuDML – Evropské digitální matematické knihovny (<http://eudml.org/>).

DML-CZ je naše vlajková loď. Slovo „naše“ je však třeba chápat v širším kontextu – celý projekt DML-CZ vznikl za spolupráce několika institucí, přičemž MU (přesněji Ústav výpočetní techniky a Fakulta informatiky) zajišťovala zejména technicko-programátorskou stránku věci. Hlavním iniciátorem vzniku byl Matematický ústav Akademie věd ČR, který celý projekt zastřešuje a vede (jmenovitě duchovní otec projektu dr. Jiří Rákosník). Na projektu spolupracovala i Univerzita Karlova a Knihovna Akademie věd ČR. Osobně jsem si na začátku projektu nedovedl vůbec představit, jaké ohromné penzum práce nás čeká. Všichni členové týmu byli pro věc zapálení, podařilo se nám dosáhnout kýženého cíle a následně se i zapojit do evropského projektu.

Znalosti načerpané v projektu DML-CZ jsme pak uplatnili při tvorbě DK FF MU (<https://digilib.phil.muni.cz/>) – ta už je čistě interním projektem na Masarykově univerzitě (spolupráce Ústavu výpočetní techniky a Filozofické fakulty). Opět musím zdůraznit, že – ač poučení z DML-CZ – jsme byli opět překvapeni, co úsilí to stálo. Jak se totiž v průběhu budování DK FF ukázalo, světy matematiků a filozofů jsou velmi odlišné a mají svá specifika.

Digitální knihovna FF MU inspirovala i jiné fakulty na naší univerzitě a v současnosti chystáme digitální knihovnu pro Právnickou fakultu MU.

→ Mohl bys trochu podrobněji popsat procesní stránku existence těchto digitálních knihoven – jak vývojovou, tak běžně provozní? Je tam např. i vazba na výběr dokumentů k digitalizaci nebo je to v gesci někoho jiného?

Budování digitální knihovny bych rozdělil na dvě části: programátorskou-technickou a politicko-kurátorskou-administrativní. Ta první se týká softwarových nástrojů pro digitální knihovnu a její budování včetně know-how okolo veškerých technických procesů, které s tím souvisí (například

v jakém rozlišení skenovat, jak na OCR atd.) – to je to, co děláme u nás.

Druhá část se vztahuje k obsahu digitální knihovny: jeho výběru, vytváření popisných metadat, řešení právních otázek při zpřístupňování apod. Většinou leží na bedrech toho, kdo chce knihovnu budovat. Obě části se velmi prolínají a vyžadují úzkou spolupráci obou skupin i jistou dobu na sebrání se – obvykle spolu komunikují lidé z různých oborů a hned si nerozumí. Ukazuje se, že zájemce o digitální knihovnu často netuší, jak velké množství práce čeká přímo jej samotného – že programátoři tu knihovnu nevybudují, protože „neznají“ její obsah, neznají daný obor, významná díla...

Zjednodušeně lze ideální scénář budování popsat takto: Zadavatel musí na počátku definovat, čeho chce dosáhnout a programátorský tým seznámit s obsahem knihovny. Na základě těchto informací provede technický tým analýzu, navrhne strukturu uložení obsahu a připraví nástroje a postupy pro digitalizaci, popis obsahu i konečnou digitální knihovnu. Zadavatel následně dodává a popisuje obsah knihovny, technický tým vše průběžně analyzuje, upravuje podle aktuálních požadavků zadavatele a tímto procesem se dostává do finálního stavu – hotové digitální knihovny. V praxi je to bohužel komplikovanější, protože zadavatel často neví, co přesně chce, a programátoři přemýšlí příliš „ajťácky“, a tak si požadavky zadavatele vysvětlí po svém. Následně probíhají opakovaně úpravy a opravy a ujasňování si požadavků a takto se iteruje až do zdárného konce. Důležitou součástí celého procesu je osoba zkušeného koordinátora, někoho „nad věcí“, kdo obě skupiny usměrňuje, pomáhá jim s vzájemnou spoluprací a dohlíží, aby se projekt držel v rozumných kolejích. U našich projektů tuto roli úspěšně plní můj šéf dr. Miroslav Bartošek.

Běžně provozní část už klade menší nároky – obvyklé procesy přidávání nového obsahu už byly stanoveny a vyzkoušeny, vše běží (polo) automatizovaně. V této fázi může mít nárazově více práce programátorský tým, zejména při aktualizaci užívaného softwaru nebo při rozšiřování knihovny o nové typy dokumentů.

Z mého pohledu programátora bylo zajímavé srovnávat matematiky a „filozofy“. Zatímco matematický obsah byl přesně a jasně nadefinován, veškeré číslování časopisů, sborníků a monogra-

fí perfektně sedělo, u DK FF MU byl patrný posun k chaosu :-).

→ Co bys obecně poradil někomu, kdo zamýšlí digitální knihovnu vybudovat a provozovat?

V prvotní fázi si musí ujasnit, co bude obsahem digitální knihovny – jaké typy dat chci ukládat (knihy, časopisy, audio, video...) a kde ta data budu brát (zda bude nutná digitalizace, konverze z různých formátů apod.). Poté najít partnera, který pomůže s tou technickou částí. Následně se připravit na to, že bude nutné ta data popsát a roztřídit, což je podle mého názoru zdaleka ta nejpracnější část budování celé knihovny. A na to vše se v průběhu nabaluje celá řada větších či menších problémů (právní otázky aj.).

→ Nejběžnějším nástrojem pro provozování digitálních knihoven knihovnami (chtěl jsem říci „digitálních knihoven knihoven“, ale to by vypadalo jako překlep) je systém Kramerius. Je to z tvého hlediska dobrá volba a existuje vlastně pro českou instituci, která nemá vlastní vývojáře, programátory a přebytky v rozpočtu, jiná?

Přestože my používáme konkurenční systém, tak budu tvrdit, že je to dobrá volba – stejně jako jiné u nás rozšířené systémy. Čistě technicky: Kramerius 4 je postavený na systému Fedora, který je velice flexibilní a robustní – jádro systému je zdravé. Ale porovnávat systémy pro tvorbu digitálních knihoven je velmi obtížné, protože každý má svá pro a proti a nikdo soudný vám neřekne, že jeden je jednoznačně lepší než druhý. Záleží na typu obsahu, jak si to „zákazník“ představuje, co preferuje tým, který bude tu programátorskou-technickou část řešit... My používáme systém DSpace, ale umím si představit, že by DML-CZ mohla být i v Krameriovi. Asi by byla mírně jiná, ale šlo by to – jen bych jako vývojář při úpravách nadával na jiné nedostatky toho kterého použitého softwaru :-). Pokud už instituce (ale spíš bych doporučil nechat to na programátorském týmu) vybírá software, tak se vyplatí sázet na ten, který je hojně používán a pokud možno open source. Uživatelská komunita dokáže velmi rychle poradit a pomoci, nové funkce už často někdo udělal a v případě nouze mohou sám upravovat kód.

Instituce bez vývojářů a přebytků v rozpočtu to bude mít těžké. Tu digitální knihovnu musí ně-

kdo zaplatit – resp. musí zaplatit pracovníky, kteří ji budou tvořit. Politicko-kurátorsko-administrativní část patrně pokryje vlastními lidmi (kteří už pravděpodobně nějakou práci dělají, takže tohle budou mít jako něco navíc), tu programátorskou musí řešit taktéž. Když vlastní programátory nemá, nezbyvá než se obrátit na externí firmy. Ale vždycky to bude stát peníze. Software může být zadarmo, ale sám o sobě nebude v naprosté většině případů stačit. A i kdyby stačil – někdo jej musí nainstalovat a udržovat, což nás vede zpět k otázce peněz.

→ Posledně řečené mohu z vlastní zkušenosti jen potvrdit. Vráťím se k tomu „popsat a roztřídit“, což je, jak říkáš, nejpracnější (a já doplním, že je-li to realizováno jako služby, tak také nejdražší) fáze budování, resp. plnění digitálních knihoven. Pokud jde tedy o metadata, držíte se ve výše zmíněných dvou DK nějakých standardů, a pokud ano, jakých? Jaké metody a nástroje pro tvorbu metadat kurátoři používají?

Začnu těmi nástroji: pro samotný popis, shromažďování a třídění materiálů pro digitální knihovnu jsme vyvinuli nástroj, který se jmenuje Metadataový editor (ME). Ten pokrývá podstatnou část celého procesu přípravy obsahu digitální knihovny: interaktivní skládání naskenovaných stran do vyšších logických celků (články, kapitoly), případně i zavedení hotových (born-digital) dokumentů, metadatový popis aj. S tím se provádí i řada automatických procedur, jako jsou úprava skenů, OCR, generování PDF s předšádkou a další. Výsledkem je dokument, který importujeme do open-source systému DSpace, který používáme jako konečnou digitální knihovnu zpřístupňující obsah uživatelům.

V ME žádný standard pro popis metadat nepoužíváme. Zde možná řada knihovníků významně pozvedne obočí, ale vysvětlení je prosté – ME je pouze interní nástroj, nijak neinteraguje s nějším světem. Při tvorbě metadatových polí pro popis objektů pro konkrétní knihovnu máme bez standardu naprostou volnost, což nám velmi usnadňuje a urychluje práci. Standardy nastupují až ve výsledné digitální knihovně, tedy v systému DSpace, který interně používá Dublin Core, na který metadata z ME mapujeme. Výhodou Dublin Core je, že máme automaticky metadata



Foto archiv V. K.

MGR. VLASTIMIL KREJČIŘ

je absolventem Fakulty informatiky Masarykovy univerzity a v současné době pracovníkem Ústavu výpočetní techniky Masarykovy univerzity v Brně, kde pracuje jako programátor a systémový administrátor v Knihovnicko-informačním centru. Dlouhodobě se intenzivně věnuje problematice elektronických informačních zdrojů, digitálních knihoven, repozitářů a technologií, které s touto oblastí souvisí. Jeho hlavním zaměřením je open-source systém DSpace, který se snaží v České republice propagovat a který při tvorbě digitálních knihoven dlouhodobě využívá. Jako vývojář se podílel např. na mezinárodních významných projektech České digitální matematické knihovny (DML-CZ) a Evropské digitální matematické knihovny (EuDML). V současnosti pracuje na tvorbě Digitální knihovny Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Vyvíjí také systém pro správu elektronických informačních zdrojů Portál EIZ, který je využíván na MU i v jiných institucích. Na Masarykově univerzitě je správcem systémů pro práci s elektronickými informačními zdroji (discovery service, linker).

pro OAI-PMH. Nevýhodou je Dublin Core samotný, který má málo prvků a je plochý (pole:hodnota) – z toho důvodu jsme byli nuceni Dublin Core v DSpace rozšířit o řadu kvalifikátorů (základních 15 prvků zůstalo zachováno).

V DML-CZ navíc přidáváme pro účely napojení na EuDML mapování na formát JATS (The Journal Publishing Tag Set), což je standard pro popis publikací (časopisů) pocházející z dílny U.S. National Library of Medicine. Pro účely exportu nebo vystavování dat můžeme snadno adaptovat jakýkoli metadatový formát (zde si neodpustím drobnou poznámku, za kterou budu nejspíše knihovnickou komunitou kamenován – slovo jakýkoli dávám do uvozovek, protože bych se velmi bránil formátu MARC, který je noční můrou programátorů).

→ Za tu MARCovskou poznámku jsem vděčný – je třeba to říkat, neustále opakovat a poukazovat na obsolenci tohoto formátu (a také způsob, jak s ním pracují katalogizační pravidla). Když mluvíš o ME, je to tentýž editor, který používají v Moravské zemské knihovně? Je k dispozici i pro jiné knihovny?

Pokud vím, náš ME v MZK kdysi zkoušeli, ale nakonec vyvinuli vlastní ME, který je úžejí napojen na systém Kramerius. Náš ME je volně k dispozici komukoli (na serveru SourceForge.net), bohužel pro zájemce, bez valné dokumentace a jakékoli speciální podpory z naší strany (nemáme na to kapacity).

→ Ještě ke standardům – máš pravdu, v mnoha systémech se ze vstupní vysoce strukturované podoby nakonec stane DC, ale kdyby např. došlo na import do nějaké jiné DK (např. do Krameria), šlo by to?

Pokud jde o import do jiné DK, pak by to určitě šlo a to i do Krameria, ale nemusí to být jednoduché. Je to víceméně „jen“ otázka doprogramování příslušných napojení a přemapování struktury a metadat na cílovou DK. V praxi to děláme u přenosu z DML-CZ do EuDML, která nestaví na softwaru DSpace. Celou situaci může usnadnit, pokud softwaru pro vybudování knihovny podporuje standardy pro import a výměnu dat, jako je například SWORD nebo sklizení přes OAI-PMH.

→ Vlastíku, poslední otázka na odlehčení: půjčuješ si i ty, jako „ajťák“, knížky na čtení v knihovně? Co čteš nebo jsi četl v poslední době?

Ano, půjčuji si knihy v knihovně, především beletrii. Ze zajímavějších věcí, které jsem nedávno četl, bych vyzdvihl *Křížáky* od polské autorky Zofie Kossakové a *Velkou Fermatovu větu* od Simona Singha (jejíž vynikající český překlad má na svědomí, mimo jiných, i „šéf“ DML-CZ dr. Rákosník). Aktuálně čtu *Hory shora 2* od českého horolezce Radka Jaroše. A průběžně si opakovaně dávkuji Haškova Švejka.

Ptal se JAN KAŇKA ✉ kanka@kfbz.cz

Slovník českých knihovníků

Cílem databáze Slovník českých knihovníků je představit zájemcům z řad odborné i široké veřejnosti osobnosti českého knihovnictví. Formou krátkých biografii se zájemce seznámí nejen s významnými knihovnickými osobnostmi, které se zasloužily o rozvoj oboru a stály u vzniku mnoha odborných aktivit i základů některých knihoven, s význačnými pedagogy, ale i s osobnostmi, které se knihovnickému povolání věnovaly krátkou dobu, ale nakonec vynikly ve zcela jiném oboru.

Za všechny jmenujme známého skladatele, textaře a písničkáře Jaromíra Nohavicu nebo autorku pohádek a pověstí Helenu Lisickou, z historie známého dobrodruha Casanovu nebo historika, kronikáře a archiváře Rožmberků Václava Březana. Jádro databáze však tvoří biografie takových osobností, jako je např. první ředitel Městské knihovny v Praze Antonín Sova, ředitel Univerzitní knihovny v Brně a spoluzakladatel Svazu knihovníků a informačních pracovníků Miloš Papírník, ředitel Státní knihovnické školy a předseda Spolku českých knihovníků Zdeněk Václav Tobolka, spoluzakladatel moderní informační vědy Augustin Merta, mnohostranná brněnská osobnost, ředitel městské knihovny v Brně Jiří Mahen nebo významný pedagog a bibliograf Jiří Kábrt. Avšak cílem databáze není pouhé ohlédnutí za historií knihovnické a informační vědy, ale prostřednictvím biografických medailonků ilustrovat pozoruhodný vývoj této vědy až do její dnešní podoby a vyzdvihnout osobnosti současnosti.

O vzniku slovníku

Myšlenka na vznik slovníku se zrodila již v roce 2006 na kolokviu českých, moravských a slovenských bibliografů v Trenčíně. Záštitu nad tvorbou slovníku převzalo na počátku roku 2007

Sdružení knihoven ČR (dále jen SDRUK). Projekt byl založen na vzájemné spolupráci knihoven, a to jak při výběru osobností, tak při zpracování hesel. Koordinátorem projektu se stala Moravská zemská knihovna, která se obrátila prostřednictvím Národní knihovny ČR a krajských knihoven na zástupce jednotlivých regionů s žádostí o zpracování seznamu osob vhodných pro zařazení do slovníku. Současně bylo z knihovnických bibliografií a časopisů zpracováno 130 personálních hesel z dosud publikovaných biografických medailonků. Data byla ukládána do softwarového systému, který byl speciálně vytvořen k tomuto účelu. Databáze byla pod názvem Slovník českých knihovníků zpřístupněna na webových stránkách SDRUK.

Současnost

K významné změně v budování Slovníku českých knihovníků došlo v srpnu 2014. V této době již bylo zřejmé, že individuální software, ve kterém byla databáze od svého počátku vedena, přestal vyhovovat potřebám a nárokům na její provoz a možnostem využívání. Zástupci SDRUK hledali vhodné technické a provozní řešení, které by zpřístupnilo slovník v uživatelsky příjemném prostředí a umožnilo centrální správu databáze. Se svými požadavky se obrátili na Národní knihovnu ČR. Výsledkem jednání byla dohoda o předání dat do Národní knihovny ČR jako novému správci databáze.

Slovník je i nadále vytvářen na základě kooperace Národní knihovny ČR, krajských knihoven a dalších odborných knihoven, které projevíly o spolupráci zájem. Byl ustanoven nový pracovní tým složený ze zástupců spolupracujících knihoven. Tito pracovníci jsou odpovědní za zpracování a ukládání hesel osobností svého regionu a komunikaci se správcem databáze. V době předání obsahoval slovník 589 záznamů – hesel osobností českého knihovnictví. Hesla jsou různé kvality a rozsahu, což je

způsobeno významem osobnosti, dostupností informací o ní, ale nelze opomenout ani subjektivní přístup zpracovatele (autora hesla).

Výběr osobnosti a sběr dat

Z důvodu zajištění jednotnosti hesel byla revizována kritéria výběru osobnosti a vypracována nová metodika zpracování hesla. Rozhodujícím kritériem pro výběr osobnosti je zaměstnání v knihovně nebo výuka odborných knihovnických předmětů na vysokých a středních knihovnických školách v kombinaci s některým z dalších kritérií, kterými jsou vědecká nebo spolková činnost v knihovnictví, osobní přínos k rozvoji knihovnického oboru, publikační činnost nebo významné působení v jiném oboru. Výběr osobností se nyní přednostně soustředí na držitele různých knihovnických ocenění, zejména na držitele Medaile Z. V. Tobolky.

Národní knihovna ČR a krajské knihovny navrhuji podle uvedených kritérií osobnosti svého kraje/regionu, odborné knihovny osobnosti své instituce. Sběr dat o žijící osobnosti je realizován formou dotazníku, jehož součástí je i souhlas s uveřejněním údajů na webu, případně i v tištěné verzi slovníku, o které se do budoucna uvažuje. Na základě vyplněného dotazníku je zpracován návrh hesla, který musí být před uložením do databáze odsouhlasen příslušnou osobností.

Struktura záznamu

Byla vytvořena nová detailnější struktura záznamu, která je pro uživatele přehlednější a nabízí nové možnosti vyhledávání. Novou strukturu hesla ilustruje níže uvedený obrázek.

Z původního záznamu byla automatizovaně importována do příslušných polí nové struktury data a místa narození/úmrtí a pole životopis. Ostatní údaje musí být vyhledány a doplněny ručně.

Informace o publikační činnosti osobnosti je zprostředkována odkazy do katalogů, přednostně do Souborného katalogu ČR a do Databáze knihovnické literatury, pokud se tam díla autora nacházejí.

Pracovní tým postupně všechna importovaná hesla kontroluje a aktualizuje. Doplnuje odkazy do katalogů a dalších externích elektronických zdrojů, opatřuje záznamy předmětovými hesly a rozpracovává je do nové struktury. Zároveň zpracovává nová hesla výrazných osobností současnosti. Databáze je aktualizována online, každá změna, každý nově uložený záznam je okamžitě přístupný veřejnosti. V databázi jsou tedy obsažena jak hesla v původním formátu, kterých je v současné chvíli většina, tak hesla upravená do nové struktury. Cílem tvůrců slovníku je úplné zpracování všech hesel v co nejkratším termínu, aby vyhledávání bylo

SCK - Úplné zobrazení záznamu

Zvolte formát: Standardní -- MARC

Záznam 1 z 1

Záhlaví	Gintl, Zdeněk, 1878-1936
Pseudonym	Justus, 1878-1936 Grygar, Zdeněk, 1878-1936
Narození	13. října 1878, Hořovice (okr. Beroun)
Úmrtí	25. dubna 1936, Praha (okr. Hlavní město Praha)
Místo působení	Praha (okr. Hlavní město Praha) - Městská knihovna v Praze (od r. 1921)
Biografická pozn.	Narozen 13.10.1878 v Hořovicích, zemřel 25.4.1936 v Praze. Knihovník, bibliograf, historická a knihovnická literatura, divadelní hry, překlady z němčiny, angličtiny a francouzštiny. Historik svobodného zednářství a obrozenec kněžích.
Životopis	Vystudoval reálku v Praze (1891), studium techniky nedokončil. Nejprve pracoval od r. 1905 jako úředník referátu hl. města Prahy. Od r. 1921 pracoval v Městské knihovně v Praze, o jejíž vybudování se zasloužil, a nakonec v ní působil jako bibliograf a první přednosta literárního oddělení. V r. 1929 sestavil autorský katalog Městské knihovny pod názvem Seznam české beletrie původní i přeložené, k němuž byly v l. 1932, 1935 a 1938 vydány doplnky, dále pak soupis životopisů a personálních monografií Postavy a osobnosti (1936) ad. - Věnoval se literární činnosti, cestování a hudbě, hrál výborně na cello. Účastnil se hrnutí svobodných zednářů. - Překladatel především divadelních her. Autor popularizačních prací o Českém osvicenství a básník a prozaik parodického a humoristického zaměření. Lit.: Lexikon české literatury, 1. vyd. Díl 1. Praha: Academia, 1985, s. 799. ČERMÁKOVÁ, Zdeňka. Městská knihovna v zrcadle století 1891-1991. Praha: Městská knihovna, 2003, s. 36.
Předmětové heslo	knihovnictví bibliografie literární tvorba
Citace zdroje	Lexikon české literatury, 1. vyd. Díl 1. Praha: Academia, 1985, s. 799 Městská knihovna v zrcadle století 1891-1991. Praha: Městská knihovna, 2003, s. 36
Další info	Wikipedie:Zdeněk Gintl Městská knihovna v zrcadle století
Odkazy	Seznam prací v Souborném katalogu ČR Seznam prací v Databázi knihovnické literatury

plně funkční v celé databázi a zájemce mohl získat aktuální a odborně zpracované informace. Databáze je zpřístupněna na webu Národní knihovny ČR na adrese http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=findb&local_base=SCK.

DANA SMETANOVÁ

Dana.Smetanova@nkp.cz

POUŽITÁ LITERATURA:

- KUBÍČEK, Jaromír. Slovník českých knihovníků. *U nás*, 2007, 17(3), s. 23–24. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: http://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/859.pdf.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Monika. Projekt Slovník českých knihovníků. *Čtenář*, 2008, 60(12), s. 401–403. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2008-roc-60/12-2008.htm>.

Knihovna Národního muzea a vědecko-výzkumné projekty

JARMILA KUČEROVÁ jarmila_kucerova@nm.cz

Knihovní fondy většiny muzejních knihoven obsahují historické fondy a specializované sbírky, které jsou cenným informačním zdrojem pro řadu oborů – zejména historii, literaturu a dějiny knižní kultury – a také předmětem výzkumu.

Následující text se zabývá projekty Knihovny Národního muzea, které ovšem zahrnují spolupráci s dalšími muzejními knihovnami (např. Knihovna a Literární archiv Památníku národního písemnictví) a jejichž výsledky znamenají přínos po stránce metodické (certifikované metodiky) i materiálové (databáze, webové portály) jak pro knihovny muzeí a galerií, tak pro ostatní knihovny a badatele.

Knihovna Národního muzea (dále Knihovna NM) je veřejnou vědeckou knihovnou, druhou největší knihovnou s historickými fondy v České republice a též platnou součástí Národního muzea jakožto výzkumné organizace. Tato muzejní knihovna je řešitelem či spoluřešitelem těchto probíhajících projektů: *PROVENIO: Metodika výzkumu knižních proveniencí*, *Tisky 16. století v zámeckých knihovnách České republiky* a již ukončeného projektu *Internetová knihovna kramářských tisků ŠPALÍČEK*.

PROVENIO: Metodika výzkumu knižních proveniencí

- > Grantový program MK ČR – NAKI: 2012–2015
- > Knihovna Národního muzea – odd. rukopisů a starých tisků

PROVENIO je projekt na zpracování knižních proveniencí historických fondů i novodobých knihoven známých osobností. V jeho rámci se zkoumají exlibris, supralibros, ale i rukopisné vpisky do knih, ať už byli jejich autory středověcí mniši nebo třeba Jan Neruda či Karel Höger.

Hlavním cílem projektu je vytvořit platnou metodiku zpracování knižních proveniencí, která se bude opírat o používané mezinárodní standardy dané Konsorciem evropských vědeckých knihoven (Consortium of European Research Libraries – CERL) a výsledky významných zahraničních projektů na průzkum proveniencí (např. Bibliothèque Municipale de Lyon, British Library, Staatsbibliothek zu Berlin, Bibliothèque de l'Institut de France). Databáze majitelských knižních proveniencí a její výstupy, které vznikají v rámci projektu, budou národním příspěvkem k celoevropskému zpracování knižních proveniencí (**zkušební vzorek dat byl již do CERL zaslán a v rámci evrop-**

ské databáze proveniencí již zpřístupněn). Primárním základem zpracovávaného materiálu jsou historické fondy a knihovny osobností ze sbírek Knihovny NM. Výsledky zpracování proveniencí jsou veřejnosti prezentovány **formou on-line databáze, jednotlivých publikovaných článků a v budoucnu též formou souhrnných publikací a tematických výstav**.

Byl vytvořen a zprovozněn **webový portál PROVENIO.NET** a samostatná **autoritní a bibliografická databáze PROVENIO**. Databáze PROVENIO obsahuje kromě biografických údajů vlastníků také stručnou charakteristiku knihovního celku, typ vlastnické značky a exlibris. Spolu s jejich digitalizovanými ukázkami vytvoří pramennou základnu pro další multidisciplinární využití těchto informací **v oblasti dějin knižní kultury, literatury i umění**.

V současné době je dokončováno jak **technické a obsahové doladování databáze PROVENIO**, tak **její naplňování**. Intenzivně pokračuje průzkum knižních celků Knihovny NM na základě konkrétního dochovaného fondu i pomocného archivního materiálu (přírůstkové katalogy) a také spolupráce s literárními vědci.

V závěru roku 2013 vyšlo dvojčíslo Sborníku Národního muzea – řada C – Literární historie věnované výhradně problematice výzkumu a zpracování provenienčních záznamů v knihách. Sborník má mezinárodní charakter. Přispěli do něj kromě českých autorů také kolegové ze Slovenska, Anglie, Francie, Německa a Polska. Úvodní příspěvek, publikovaný v české a anglické verzi, se zabývá metodikou pro zpracování provenienčních záznamů proponovanou pro české území.

Na konci roku 2014 vyjdou dvě čísla Sborníku Národního muzea – řada C – Literární historie věnovaná problematice osobních knihoven a knižních proveniencí. **Byla zpracována a odevzdána k posouzení certifikovaná metodika popisu knižních proveniencí, ve stádiu přípravy je elektronické mapové vyhodnocení údajů týkajících se vlastníků knih a knihoven a zahájeny byly přípravy dalších výstupů** projektu, které budou realizovány v roce 2015: výstava *Komu asi patřila* s doprovodným katalogem, výstava *Příbram a Hanuš Jelínek*, příležitostně přednášky a především

česko-anglická publikace *Knížní provenience v Národním muzeu* informující o formování muzejního knihovního fondu na základě knižních darů a koupí a přinášející stručnou charakteristiku jednotlivých osobních knihoven.

Tisky 16. století v zámeckých knihovnách České republiky

> Grantový program MK ČR – NAKI: 2012–2015

Tento projekt také uspěl ve veřejné soutěži MK ČR ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích na léta 2012–2015 v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI). Knihovna NM – oddělení zámeckých knihoven se podílí na řešení spolu s Národním památkovým ústavem (= koordinující příjemce) a Národní knihovnou.

Cílem je provést výzkum zámeckých knihovních fondů 16. století a vytvořit výsledky využitelné pro uchování, prezentaci a edukaci v oblasti historických knihovních fondů.

Proběhla 1. fáze: analýza a modifikace stávajících knihovnických a knihovědných metod a jejich aplikace pro systematické poznání a vyhodnocení tištěné produkce 16. století ve fondech zámeckých knihoven ČR.

Nejprve byla vypracována **podrobná metodika popisu, která klade důraz na individuální znaky knih, tj. především na jejich provenienci, ale též na fyzický stav knihy a její kompletnost**. Proto byla pro kolaci zvolena nejjednodušší, ale velmi účinná cesta vedoucí ke zjištění kompletnosti knihy, a to rozpis podle tiskařských složek, který umožňuje dokonalou evidenci každého folia. Provenienční znaky tisků 16. století jsou cennou stopou po významných vlastnících.

Tisky 16. století jsou nejen popisovány, ale zároveň budou oskenovány důležité části knihy, jako vazba, titulní list, impresum a další. Prozatím byly zahájeny práce na několika objektech, např. v Hradci nad Moravicí, v Náchodě, v depozitáři KNM v Terezíně apod. Již nyní je zřejmé, že **fondy zámeckých knihoven obsahují některé unikáty, které, alespoň dle dosavadního stavu zpracovanosti, nevlastní žádná jiná knihovna** – viz např. exlibris knihovny města Aušpurku.

Čtenář 2014 ☀ Ročník 66

AMBROŽOVÁ, Monika:

Jak mluvit přesvědčivě, 6/218

BARTOŇOVÁ, Ludmila:

Moje knihovnické trapasy, 3/110

BEČVÁŘOVÁ, Marie:

Projekt Města čtou 2014, 11/398 + 4. s. ob.

BENDA, Jiří – SAHÁNKOVÁ, Alena:

Odborná knihovna Ministerstva financí, 9/328

BĚHALOVÁ, Štěpánka:

TÝDEN KNIHOVEN 2014 a knihovny muzeí a galerií ČR, 9/312

BIŇOVEC, Adam:

Knihovní řády po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, 2/62 • Slučitelnost pracovního poměru a práce mimo pracovní poměr, 3/106 • Knihovny a dobrovolnictví, 5/188 • Knihovny a přijímání darů, 7-8/257

BROŽEK, Aleš (abr):

Z pokladů... Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem, 2/61 + 3. s. ob. • Systém Kramerius v českých a slovenských knihovnách na konci roku 2013, 4/141 • Noví nositelé Medaile Z. V. Tobilky 2014, 11/392

BUREŠOVÁ, Jarmila:

Křeček v knihovně, 3/113

COUFAL, Libor:

...se hlásí z Austrálie. G'day z australské Canberra!, 1/38 • G'day, hlásím se ze zimní Canberra, 7-8/296 • G'day z australské Canberra!, 11/418

ČERNOHORSKÝ, Štěpán:

Jak se digitalizují rukopisy, 5/174

ČERNÝ, Milan:

Z pokladů... Institutu umění – Divadelního ústavu, 3/112 + 3. s. ob.

DOLEŽALOVÁ, Zuzana – PISÁRIKOVÁ, Hana:

„Ideální“ knihovna se stará..., 7-8/266

DOSTÁLOVÁ, Iva:

Obecní knihovnička v obci Karlov, 10/375

DUFKOVÁ, Marie:

Velmi poučný příběh o tom, jak jsem si zkazila oči, 4/137

DYMÁČKOVÁ, Lucie:

Databanka vzdělávacích programů SKIP ČR Klubu dětských knihoven, 5/181

FERDOVÁ, Hana:

Gramotnost pro všechny, 10/363

FOBEROVÁ, Libuše:

Konference Kniha ve 21. století a trendy rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb, 4/144

FOLTÝN, Tomáš – VANDASOVÁ, Anna:

Virtuální depoziční knihovna. Představení projektu a první výsledky, 6/203

GAJDUŠKOVÁ, Helena – RIEDLOVÁ, Dana:

Knihovna jako instituce přátelská rodině, 9/303

GIEBISCH, Roman:

Elektronické konference pro lepší komunikaci, 1/23 • ZE SVĚTA, 1/39, 2/79, 3/119, 4/159, 5/199, 6/239, 7-8/297, 9/339, 10/379, 11/419, 12/457

GRUBER, MARTIN: viz NĚMCOVÁ, Michaela – ZAMAZALOVÁ,

Nikola, 10/361

HAK, Martin:

Storytelling v knihovnách, 7-8/251

HANZLÍKOVÁ, Lenka:

Vyplatí se knihovna?, 6/216

HAVLÍČKOVÁ, Lenka:

Knihovna pro obyvatele vesnice, 2/66

HEMOLA, Hanuš:

Prostorové anabáze Národní knihovny České republiky, 7-8/243

HELINSKY, Zuzana:

...se hlásí ze Švédska: Nová strategie Městské knihovny v Malmö a co jí předcházelo, 2/78 • Co můžeme „okopírovat“ aneb Vzájemná inspirace ve švédských knihovnách, 5/198 • Personální situace ve školních knihovnách ve Švédsku, 9/338 • Propagace čtení pomocí železničních stanic, 12/456

HORČÁKOVÁ, Václava – REXOVA, Kristina:

Historická bibliografie – významný pramen historiografie, 3/101

HRBKOVÁ, Alice:

Nízké pudy dětských čtenářů čili rejzování knižních pokladů, 11/415

HUSÁKOVÁ, Eva:

Otevřeně zpovědi okolo piva a jídla, 10/366 • *.OBECNI-KNIHOVNA.CZ v Obecní knihovně Chrštenice, 11/404

JAKUBKOVÁ, Alena: viz VAŠEK, Roman, 2/76**JALOVÁ, Helena – TRUBÁKOVÁ, Jana:**

Jak jsme hledali tajemství aneb O Moravském krasu jinak, 6/230

JURAČKOVÁ, Lenka:

První setkání s Bohumilem Hrabalem, 7-8/280

KAŇKA, Jan:

AUTOMAT KNIHOVNA s RNDR. Tomášem Řehákem, ředitelem Městské knihovny v Praze. „Každá koruna, kterou investujeme do webu, je koruna, kterou investujeme do nějaké služby...“, 2/48 • S RNDR. Tomášem Řehákem. „Není to chvilková móda, která se přežene a zase bude dobře“ – e-knihy tady jsou a budou..., 3/93 • S Mgr. Filipem Křížem, vedoucím Oddělení knihovních aplikací a digitalizace Národní lékařské knihovny ČR. „Vzhledem k rychlému vývoji technologií je pořad co zlepšovat...“, 5/168 • S PhDr. Martinem Krčalem, odborným asistentem KISK FF MU Brno. „Důležité je naučit studenty o technologiích kriticky přemýšlet...“, 7-8/248 • S Ing. Lukášem Budinským, vedoucím oddělení IT Knihovny Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

„Kdyby se uživatelské prostředí řídilo tím, co chtějí čtenáři, tak bychom knihovní systémy ani nepoznali...“, 10/348 • Směr Berlín aneb Ze studijní cesty SDRUK ČR do německých knihoven, 10/355 • S Mgr. Vlastimilem Krejčířem z Ústavu výpočetní techniky a FF Masarykovy univerzity.

„Ukazuje se, že zájemce o digitální knihovnu často netuší, jak velké množství práce čeká přímo jej samotného...“, 12/432

KAŠPÁRKOVÁ, Šárka:

Doplňování cizojazyčné literatury v knihovnách, 5/178

KLAJBAN, Michal:

Barcelonský BOBCATSSS 2014 se věnoval udržitelnosti, jaké téma zvolí ten brněnský?, 4/135 • Sběr zpětné vazby v knihovnách jako cesta k lepším službám, 9/319 + 3. a 4. s. ob.

KLIMEŠOVÁ, Jana: viz KOŠKOVÁ, Alice, 4/150**KLUSOŇ, Jiří:**

Revize knihovního fondu z pohledu právního aneb Proč, co a hlavně kdy revidovat, 9/321

KOPŘIVOVÁ, Eva:

Z pokladů Knihovny Českého rozhlasu, 6/225 + 3. s. ob.

KOŠKOVÁ, Alice – KLIMEŠOVÁ, Jana:

Z pokladů Pedagogické knihovny J. A. Komenského v Praze, 4/150 + 3. s. ob.

KREUZ, Petr:

Obecní knihovna Velká Hledsebe, 7-8/265

KRÝSL, Šimon:

Z pokladů Národní lékařské knihovny ČR, 5/177 + 3. s. ob.

KŘIKAVOVÁ, Milena:

Číst nás baví, 5/193

KUBICA, Petr:

Nové prostory Městské knihovny Kladno, 9/316

KUČEROVÁ, Jarmila:

Knihovna Národního muzea a vědecko-výzkumné projekty, 12/438

KULICHOVÁ, Zuzana:

Místní knihovna ve Vědomicích, 9/331

LONSKÁ, Pavlína:

Zhodnocení roadshow *Quo vadis, knihovno?* 2013, 3/90

LŽIČAŘOVÁ, Pavla:

Elektronicky o fantastice pro knihovnicku, 5/184

MACKOVÁ, Eva:

NOVINY Z FONDU KNIHOVNY knihovnické literatury Národní knihovny ČR, 1/40, 2/80, 3/120, 4/160, 5/200, 6/240, 7-8/299, 9/340, 10/380, 11/420, 12/458

MAZUROVÁ, Hana:

Rekonstrukce Obecní knihovny v Mrákově, 9/336

MIKA, Jiří:

Kladno pohádkové, 3/108

Mini.knihovna.cz – představení a záměry nového studentského projektu z KISK, 4/147

MIŠTEROVÁ, Zuzana:

Čtvrtý Týden čtení dětem v Knihovně města Plzně – Lobzy, 7-8/290

MITUROVÁ, Petra:

Fotograf aneb O svůdnosti okamžiku, 12/443

MODŘANSKÁ, Gabriela:

Jak objevit autora prostřednictvím divadla, 6/229

MOŽNÁ, Dagmar:

O zrekonstruované knihovně v Buchlovicích, 12/445

Názory uživatelů a veřejnosti na přínosy informačních a komunikačních technologií ve veřejných knihovnách v ČR a EU, 1/14

NEUŠLO NÁM, 1/2, 2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7-8/242, 10/342, 11/382, 12/422

NĚMCOVÁ, Michaela – ZAMAZALOVÁ, Nikola – GRUBER, Martin:

Kramerius v Krajské knihovně Karlovy Vary, 10/359

NOVOTNÁ, Eva:

Hry bez hranic aneb Knihovnice dětem v Habartově, 7-8/289

OKROUHLÍKOVÁ, Jarmila:

Speciální sbírky v muzejních knihovnách, 11/401 + 3. s. ob.

OLEHLA, Richard:

Současná britská literatura v českých překladech, 1/27

OPRAVILOVÁ, Iva (opk):

Severočeský klub spisovatelů a jeho spolupráce s ústeckou knihovnou, 7-8/288

ORAVOVÁ, Monika:

Digitalizace regionální literatury v Moravskoslezském kraji, 3/98

PÁNEK, Jaroslav:

Poznámky historika k historické bibliografii, 11/410

PEŘÍKOVÁ, Andrea:

Jak trefit do knihovny, 2/58 • Nebloudím, jsem v knihovně, 4/138 • Piktogramy v knihovnách, 6/226

PETIŠKOVÁ, Dagmar:

Slovo o pluku Igorově v operním ztvárnění, 7-8/259

PETRUŽELKOVÁ, Alena:

Z POKLADŮ... Knižní sbírky Památníku národního písemnictví, 7-8/255 + 3. s. ob. • Sbírkové fondy v knihovnách muzeí a galerií, 10/361 + 3. s. ob.

PISÁRIKOVÁ, Hana: viz DOLEŽALOVÁ, Zuzana, 7-8/266

PISKOVÁ, Milada:

Bibliotheca Antiqua 2013, 1/18 • Bohuslav Smejkal. Ke květinovému významnému výročí jubilanta, 7-8/279

POZNÁMKY DO DIÁŘE, 1/2, 2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7-8/242, 9/302, 10/342, 11/382, 12/422

PRÁZOVÁ, Irena:

České děti jako čtenáři v roce 2013 – 1, 4/123 • České děti jako čtenáři v roce 2013 – 2, 5/163

PROKOPOVÁ, Radka:

Kavárna a knihovna Mezi Řádky, 3/111

PRŮŠA, Jiří:

MojeID usnadní přihlášení nejen do knihovny, 5/172

PŘIBYLIVÁ, Jarmila – SVOBODOVÁ, Jaroslava:

RDA – nová katalogizační pravidla, 10/343

REXOVÁ, Kristina: viz HORČÁKOVÁ, Václava, 3/101

RIEDLOVÁ, Dana: viz GAJDUŠKOVÁ, Helena, 9/303

RICHTER, Vít:

Jak navštěvujeme veřejné knihovny, 2/43 • Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2013, 12/428

ROLLOVÁ, Nadá:

Mezinárodní konference školních knihoven v Bratislavě, 7-8/276 • Dílny čtení v knihovnách, 7-8/277

RÖSSLEROVÁ, Klára:

Knihovna Filozofické fakulty Univerzity Karlovy: současný stav a výhled do budoucna, 1/11

SALÁTOVÁ, Renáta:

Z konference IKI 2013, 1/16 • PSALO SE JINDE, 1/36, 3/116, 5/196, 7-8/293 • Knihy a jejich lidé: čtenářské životopisy, 7-8/274 • PSALO SE JINDE, 10/376, 12/454

SAMOHEJL, Jan:

Bedkr po světech obrázkového univerza, 1/20

SCHINK, Petr:

Robotické safari, 9/335

SIKOROVÁ, Jana:

Postřehy z výběrové komise dotačního programu Knihovna

21. století aneb Pár tipů jak se stát úspěšným žadatelem, 6/222

SLÁMOVÁ, Iva:

Na návštěvě Místní knihovny Bílý Kostel nad Nisou, 5/189

SMETANOVÁ, Dana:

Slovník českých knihovníků, 12/436

SMOLÍKOVÁ, Klára:

Namluvené sci-fi českých autorů (nejen) na Světě knihy, 5/191

SOMMEROVÁ, Eva:

Nechceme se chlubit, ale..., 4/155

SOSNA, Karel:

Z POKLADŮ... Parlamentní knihovny ČR, 1/25 + 3. s. ob. • Český knihovník (málem) u řeky Zambezi, 10/364

SOUKUPOVÁ, Jiřina:

Digitální demence, 11/408

STLUKOVÁ, Iva:

Charitativní bazar knih v berounské knihovně, 12/453

STRÁNIKOVÁ, Jarmila:

Malý princ, 2/64

SUKOPOVÁ, Svatava:

Ústřední budova Regionální knihovny Karviná dva roky po rekonstrukci, 2/72

SVOBODOVÁ, Jaroslava: viz PŘIBYLOVÁ, Jarmila, 10/343

SZAFFNEROVÁ, Denisa:

Potřebujeme akviziční semináře?, 10/351

ŠERÁK, Michal:

Vzdělávání dospělých jako výzva pro knihovny, 3/83

ŠIDÁK, Pavel:

Mírné pohyby české literatury od roku 2000 do současnosti, 7–8/281 • Česká poezie od roku 2000 do současnosti. Poznámky k české literatuře pro děti a mládež, 10/369

ŠIMKOVÁ, Lenka (LŠ):

Od redakčního stolu, 1/2 • Kniha, nebo film? U Colette špatná otázka, 1/18 • Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2013, 2/53 • Od redakčního stolu, 3/82 • Továrna pro knihovnu, knihovna pro město – Knihovna města Hradce Králové, 4/131 • Otevření Centrálního depozitáře NK ČR v Hostivaři, 4/156 • Od redakčního stolu, 5/162 • Pohled z druhé strany, 5/187 • viz VAŠKOVÁ, Olga, 6/214 • Od redakčního stolu, 7–8/242 • Vyhodnocení ankety časopisu Čtenář: měsíčník pro knihovny – rok 2014, 7–8/267 • Od redakčního stolu, 10/342 • Od Knihovnické dílny po Knihovnu roku 2014, 11/383 • Knihovny současnosti v Olomouci podruhé, s pestrým programem po dvaadvacáté, 11/390 • Rozhovor s Mgr. Helenou Sedláčkovou, ředitelkou Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci. „Bez spolupráce nelze fungovat ke spokojenosti uživatelů všech knihovnických služeb...“, 11/394 • Národní knihovna ČR a Google – digitalizace knižních pokladů započala, 11/396 • Co má společného Portál, GUD a Viktorka? aneb Postřehy z knižního křtu, 11/407 • Od redakčního stolu, 12/422

ŠIMKOVÁ, Lenka – VAŠKOVÁ, Olga:

Rozhovor s Mgr. Martinem Sekerou, Ph.D., ředitelem knihovny Národního muzea. „Žádné médium nikdy nezanimke, ale koexistuje s těmi, která nastupují...“, 9/307

ŠIMSOVÁ, Sylva:

...se hlásí z Anglie: Krádeže knih v knihovnách, 3/118 • Hledání informací včera a dnes: Research Data Management, 6/238 • Britské knihovny a informační gramotnost, 10/378

ŠÍR, Filip:

Stáž v Britské knihovně v Londýně, 4/152

ŠÍR, Filip – VOJÍŘOVÁ, Kateřina:

Projekt Digitalizace dlouhohrajících desek v Městské knihovně v Praze, 2/54

TRÁVNÍČEK, Jiří:

Česká čtenářská kultura v čase plných regálů, 1/7

TROUPOVÁ, Ivana:

Setkání jihočeských starostů a knihovnic v obci Kovářov u Milevska, 10/368

TRUBÁKOVÁ, Jana: viz JALOVÁ, Helena, 6/230

UČÍKOVÁ, Eva:

Petrohradská knihovna v novém láká čtenáře na akce, 1/34

UNGEROVÁ, Věra:

Do knihovny nejen pro knihu, 7–8/291

VALDEN, Milan:

LITERÁRNÍ VÝROČÍ – Únor, 1/36 • Březen, 2/77 • Duben, 3/117 • Květen, 4/157 • Červen, 5/197 • Červenec, 6/237 • Srpen – Září, 7–8/294 • Noc komety, 9/333 • LITERÁRNÍ VÝROČÍ – Říjen, 9/337 • Listopad, 10/377 • Prosinec, 11/417 • Leden, 12/455

VALENTOVÁ, Marie:

Od LiStOVání k sushi, 2/74 • Ve sklepe knihovny se ukrývala mrtvola, 5/194

VALIŠOVÁ, Edita:

Šťastná jízda čtenářskou tramvají, 6/232

VANDASOVÁ, Anna: viz FOLTYN, Tomáš, 6/203

VAŠEK, Roman – JAKUBCOVÁ, Alena:

Nové přírůstky do rodiny databází Virtuální studovny Divadelního ústavu, 2/76

VAŠKOVÁ, Olga (ova):

Od redakčního stolu, 2/42 • Od redakčního stolu, 4/122 • Rozhovor s PhDr. Danou Kalinovou: Jubilejní dvacátý..., 4/129 • „Dveře ke štěstí se otevírají směrem ven“. Mozaika postřehů z konference Komunikační strategie pro knihovny, 4/148 • Průvodce krásami klasické hudby, 5/180 • Od redakčního stolu, 6/202 • Rozhovor s Mgr. Jurajem Šebesťou, Ph.D. – „Nastoupil jsem s cílem knihovnu modernizovat a otevřít ji široké veřejnosti...“, 6/210 • Slovník roku, Magnesia Litera, Nejkrásnější české knihy, 6/234 • Od redakčního stolu, 9/302 • viz ŠIMKOVÁ, Lenka, 9/307 • Od redakčního stolu, 11/382 • Knihovna roku 2014. Městská knihovna roku 2014. Mark 2014 a další ocenění, 11/385 • *Středočeský Kramerius* potřetí, 11/403

VAŠKOVÁ, Olga – ŠIMKOVÁ, Lenka:

Knihovny, knihovníci a čtenáři, 6/214

VOJÍŘOVÁ, Kateřina: viz ŠÍR, Filip, 2/54

VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ, Alena:

Výtvarné aktivity jako součást portfolia knihovnických služeb, 7–8/262

Vyhlášení soutěže Nadace knihoven 2014, 3/89 • **Vyhlášení soutěže Nadace knihoven 2014 – 2. výzva**, 6/224

Vyhlášení dotačních programů MK ČR na rok 2015, 11/409

WIMMEROVÁ, Daniela:

Knihovna městyse Křemže, 3/103 • Desáté jubilejní setkání..., 12/441

ZAJÍČKOVÁ, Jitka:

Dětské čtenářství a dyslexie, 1/3 • Práce s dyslektickými dětmi, 2/67

ZAMAZALOVÁ, Nikola: viz NĚMCOVÁ, Michaela – GRUBER, Martin, 10/359

ZBUDILOVÁ, Helena:

Vybrané překlady ze španělské a hispanoamerické literatury za rok 2013, 12/446

SEZNAM RUBRIK

AUTOMAT KNIHOVNA

KAŇKA, Jan:

S RNDr. Tomášem Řehákem, ředitelem Městské knihovny v Praze, 2/48 • S RNDr. Tomášem Řehákem (dokončení), 3/93 • S Mgr. Filipem Křížem, 5/168 • S PhDr. Martinem Krčálem, 7–8/248 • S Ing. Lukášem Budínským, 10/348 • S Mgr. Vlastimilem Krejčířem, 12/432

ČTENÁŘ INFORMUJE

Výzva MK ČR k podání návrhů na Knihovnu roku 2014, 7–8/292 • Vyhlášení dotačních programů MK ČR na rok 2015, 11/409

INSPIRACE Z KNIHOVEN

BUREŠOVÁ, Jarmila:

Křeček v knihovně, 3/113

HRBKOVÁ, Alice:

Nízké pudy dětských čtenářů čili rejžování knižních pokladů, 11/415

KŘÍKAVOVÁ, Milena:

Číst nás baví, 5/193

MAZUROVÁ, Hana:

Rekonstrukce Obecní knihovny v Mrákotíně, 9/336

MÍŠTĚROVÁ, Zuzana:

Čtvrtý Týden čtení dětem v Knihovně města Plzně – Lobzy, 7–8/290

NOVOTNÁ, Eva:

Hry bez hranic aneb Knihovnice dětem v Habartově, 7–8/289

OPRAVILOVÁ, Iva (opk):

Severočeský klub spisovatelů a jeho spolupráce s ústeckou knihovnou, 7–8/288

SCHINK, Petr:

Robotické safari, 9/335

SOMMEROVÁ, Eva:

Nechceme se chlubit, ale..., 4/155

STLUKOVÁ, Iva:

Charitativní bazar knih v berounské knihovně, 12/453

SUKOPOVÁ, Svatava:

Ústřední budova Regionální knihovny Karviná dva roky po rekonstrukci, 2/72

UČÍKOVÁ, Eva:

Petrohradská knihovna v novém láká čtenáře na akce, 1/34

UNGEROVÁ, Věra:

Do knihovny nejen pro knihu, 7–8/291

VALENTOVÁ, Marie:

Od LiStOVání k sushi, 2/74 • Ve sklepe knihovny se ukrývala mrtvola, 5/194

VALIŠOVÁ, Edita:

Šťastná jízda čtenářskou tramvají, 6/232

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava:

Jsou ještě naplňovány regionální funkce knihoven?, 12/423

JAK NA TO

AMBROŽOVÁ, Monika:

Jak mluvit přesvědčivě, 6/218

HAK, Martin:

Storytelling v knihovnách, 7–8/251

KLAJBAN, Michal:

Sběr zpětné vazby v knihovnách jako cesta k lepším službám, 9/319

LŽIČAŘOVÁ, Pavla:

Elektronicky o fantastice pro knihovny, 5/184

ZAJÍČKOVÁ, Jitka:

Práce s dyslektickými dětmi, 2/67

ŠIMKOVÁ, Lenka:

Pohled z druhé strany, 5/187

KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH

DOLEŽALOVÁ, Zuzana – PISÁRIKOVÁ, Hana:

„Ideální“ knihovna se stará..., 7–8/266

GIEBISCH, ROMAN:

Elektronické konference pro lepší komunikaci, 1/23

HAVLÍČKOVÁ, Lenka:

Knihovna pro obyvatele vesnice, 2/66

JALOVÁ, Helena – TRUBÁKOVÁ, Jana:

Jak jsme hledali tajemství aneb O Moravském krasu jinak, 6/230

KREUZ, Petr:

Obecní knihovna Velká Hleďsebe, 7–8/265

KULICHOVÁ, Zuzana:

Místní knihovna ve Vědomicích, 9/331

SLÁMOVÁ, Iva:

Na návštěvě Místní knihovny Bílý Kostel nad Nisou, 5/189

TROUPOVÁ, Ivana:

Setkání jihočeských starostů a knihovnic v obci Kovářov u Milevska, 10/368

WIMMEROVÁ, Daniela:

Knihovna městyse Křemže, 3/103 • Desáté jubilejní setkání..., 12/441

KRONIKA

PÍSKOVÁ, Milada:

Bohuslav Smejkal. Ke květnovému významnému výročí jubilanta, 7–8/279

LIBOR COUFAL SE HLÁSÍ Z AUSTRÁLIE

G'day z australské Canberra!, 1/38 • G'day, hlásím se ze zimní Canberra, 7–8/296 • G'day z australské Canberra!, 11/418

LITERÁRNÍ VÝROČÍ

VALDEN, Milan:

Únor, 1/37 • Březen, 2/77 • Duben, 3/117 • Květen, 4/157 •

Červen, 5/197 • Červenec, 6/237 • Srpen – Září, 7–8/294 • Říjen, 9/337 • Listopad, 10/377 • Prosinec, 11/417 • Leden, 12/455

NEUŠLO NÁM

1/2, 2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7–8/242, 10/342, 11/382, 12/422

NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR:

MACKOVÁ, Eva: 1/40, 2/80, 3/120, 4/160, 5/200, 6/240, 7–8/299, 9/340, 10/380, 11/420, 12/458

POSTŘEHY – NÁZORY

BARTOŇOVÁ, Ludmila:
Moje knihovnické trapasy, 3/110

POZNÁMKY DO DIÁŘE

1/2, 2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7–8/242, 9/302, 10/342, 11/382, 12/422

PRÁVNÍ PORADNA

BIŇOVEC, Adam:
Knihovní řády po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, 2/62 • Slučitelnost pracovního poměru a práce mimo pracovní poměr, 3/106 • Knihovny a dobrovolnictví, 5/188 • Knihovny a přijímání darů, 7–8/257

KLUSOŇ, Jiří:
Revize knihovního fondu z pohledu právního aneb Proč, co a hlavně kdy revidovat, 9/321

PSALO SE JINDE

SALÁTOVÁ, Renáta:
1/36, 3/116, 5/196, 7–8/293, 10/376, 12/454

RECENZE

SAMOHEJL, Jan:
Bedekr po světech obrázkového univerza, 1/20

ROZHOVOR

ŠIMKOVÁ, Lenka:
s Mgr. Helenou Sedláčkovou, ředitelkou Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci, 11/394

ŠIMKOVÁ, Lenka – VAŠKOVÁ, Olga:
S Mgr. Martinem Sekerou, Ph.D., ředitelem knihovny Národního muzea, 9/307

VAŠKOVÁ, Olga:
S PhDr. Danou Kalinovou, 4/129 • S Mgr. Jurajem Šebestou, Ph.D., 6/210

SYLVA ŠIMSOVÁ SE HLÁSÍ Z ANGLE

3/118, 6/238, 10/378

TÉMA

FOLTÝN, Tomáš – VANDASOVÁ, Anna:
Virtuální depozitní knihovna. Představení projektu a první výsledky, 6/203

GAJDUŠKOVÁ, Helena – RIEDLOVÁ, Dana:
Knihovna jako instituce přátelská rodině, 9/303

HEMOLA, Hanuš:

Prostorové anabáze Národní knihovny České republiky, 7–8/243

PRÁZOVÁ, Irena:

České děti jako čtenáři v roce 2013 – 1, 4/123 • České děti jako čtenáři v roce 2013 – 2, 5/163

PŘIBYLOVÁ, Jarmila – SVOBODOVÁ, Jaroslava:

RDA – nová katalogizační pravidla, 10/343

RICHTER, Vít:

Jak navštěvujeme veřejné knihovny?, 2/43

ŠERÁK, Michal:

Vzdělávání dospělých jako výzva pro knihovny, 3/83

ZAJÍČKOVÁ, Jitka:

Dětské čtenářství a dyslexie, 1/3

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava:

Jsou ještě naplňovány regionální funkce knihoven?, 12/423

TÉMA SPECIÁL

ŠIMKOVÁ, Lenka:

Od Knihovnické dílny po Knihovnu roku 2014, 11/383

VAŠKOVÁ, Olga:

Knihovna roku 2014. Městská knihovna roku 2014. Mark 2014 a další ocenění, 11/385

Z POKLADŮ...

ČERNÝ, Milan:

Institut umění – Divadelního ústavu, 3/112 + 3. s. ob.

BROŽEK, Aleš:

Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem, 2/61 + 3. s. ob.

KOPŘIVOVÁ, Eva:

Knihovny Českého rozhlasu, 6/225 + 3. s. ob.

KOŠKOVÁ, Alice – KLIMEŠOVÁ, Jana:

Pedagogické knihovny J. A. Komenského v Praze, 4/150 + 3. s. ob.

KRYSL, Šimon:

Národní lékařské knihovny ČR, 5/177 + 3. s. ob.

PETRUŽELKOVÁ, Alena:

Knížní sbírky Památníku národního písemnictví, 7–8/255 + 3. s. ob.

SOSNA, Karel:

Parlamentní knihovny ČR, 1/25 + 3. s. ob.

ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...

DUFKOVÁ, Marie:

Velmi poučný příběh o tom, jak jsem si zkazila oči, 4/137

HUSÁKOVÁ, Eva:

Otevřeně zpovědi okolo piva a jídla, 10/366

JURAČKOVÁ, Lenka:

První setkání s Bohumilem Hrabalem, 7–8/280

MIKA, Jiří:

Kladno pohádkové, 3/108

MITUROVÁ, Petra:

Fotograf aneb O svůdnosti okamžiku, 12/443

MODŘANSKÁ, Gabriela:

Jak objevit autora prostřednictvím divadla, 6/229

SALÁTOVÁ, Renáta:

Knihy a jejich lidé: čtenářské životopisy, 7–8/274

SOUKUPOVÁ, Jiřina:

Digitální demence, 11/408

STRÁNIKOVÁ, Jarmila:

Malý princ, 2/64

ŠIMKOVÁ, Lenka:

Knihla, nebo film? U Colette špatná otázka... 1/18

VALDEN, Milan:

Noc komety, 9/333

VAŠKOVÁ, Olga:

Průvodce krásami klasické hudby, 5/180

ZE SVĚTA

GIEBISCH, Roman:

1/39, 2/79, 3/119, 4/159, 5/199, 6/239, 7–8/297, 9/339, 10/379, 11/419, 12/457

ZE ZAHRANIČÍ

FERDOVÁ, Hana:

Gramotnost pro všechny, 10/363

KLAJBAN, Michal:

Barcelonský BOBCATSSS 2014 se věnoval udržitelnosti, jaké téma zvolil ten brněnský?, 4/135

ROLLOVÁ, Naďa:

Mezinárodní konference školních knihoven v Bratislavě, 7–8/276

ŠÍR, Filip:

Stáž v Britské knihovně v Londýně, 4/152

SOSNA, Karel:

Český knihovních (málem) u řeky Zambezi, 10/364

ZUZANA HELINSKY SE HLÁSÍ ZE ŠVÉDSKA

2/78, 5/198, 9/338, 12/456

> Pokračování ze str. 439

Internetová knihovna kramářských tisků ŠPALÍČEK

- > Grantový program MK ČR – 2008–2011: Vytvoření otevřeného badatelského prostředí pro kramářské tisky
- > Knihovna NM – oddělení knižní kultury

Jde o výsledek již ukončeného projektu, který zpracovala Knihovna NM ve spolupráci s AiP Beroun s. r. o. K popisu kramářských tisků je použit XML formát podle mezinárodní iniciativy TEI (Text Encoding Initiative), který používá mj. Manuscriptorium. Je přizpůsoben přímo pro zpracování kramářských tisků. Pro snadné zpracování záznamů byl vytvořen pro-

gram Ignis, který je dostupný pod Open Source licenci k bezplatnému užívání.

Pro širokou veřejnost je dostupná tato **Internetová knihovna**, ve které lze najít digitální kopie tisků ze 17.–19. století. Umožňuje prohlížet a prohledávat téměř 4000 drobných tisků a špalíčků – podomácku vázaných knížek kramářských písní, modliteb a dalších tisků.

Špalíček je určen pro každého, koho zajímá, jak žili a čím se bavili jeho prapradědové a prababičky, pro ty, kdo hledají netradiční zábavu, poučení a inspiraci pro vlastní tvorbu. Kramářské tisky nebyly určeny pro tichou zábavu v koutku, ale ke zpívání a vyprávění.

Díky podrobnému odkazovému aparátu (a fulltextovému vyhledávání) je možné digitální knihovnu využít v oblasti jazykovědy, literární vědy, hudební vědy, historie, etnologie a v dalších společenskovedních oborech. Zveřejněný materiál může též posloužit jako

neotřelá **pomůcka pro pedagogy na různých stupních škol.**

Projekt je také přínosem **pro knihovníky a muzejní pracovníky**, kterým nabízí srovnávací materiál a inspiraci ke zpracování podobných sbírek.

Internetová knihovna kramářských tisků Špalíček – viz www.spalicek.net.

Knihovníci i badatelé tedy již nyní mohou využívat internetovou knihovnu Špalíček, sledovat webový portál PROVENIO.NET včetně databáze Provenio, která se průběžně doplňuje, a těšit se na další výstupy.

Příspěvek byl zpracován na základě podkladů, které poskytli pracovníci Knihovny Národního muzea: Mgr. Marta Vaculínová, Ph.D., PhDr. Jaroslava Kašparová, Ph.D., PhDr. Richard Šípek, Ph.D. (Provenio), PhDr. Petr Mašek (Tisky 16. století v zámeckých knihovnách České republiky) a Mgr. Iva Bydžovská (Špalíček).

POUŽITÁ LITERATURA A ODKAZY:

- **Provenio – projekt, portál, databáze:**
- — Provenio: Knihovna Národního muzea [online]. [cit. 2014-09-30]. Dostupné z: <http://www.provenio.net>
- — Provenio: Databáze vlastníků historických a moderních knižních sbírek a provenienčních záznamů v knihách – Knihovna Národního muzea. [online]. [cit. 2014-09-30]. Dostupné z: <http://www.provenio.net/index.php/cz/provenio-databaze-provenienci>
- — *Sborník Národního muzea v Praze. Řada C, Literární historie = Acta Musei nationalis Pragae. Series C, Historia Litterarum (Zpracování „vlastnických stop“ v knihách – PROVENIO – Metodika výzkumu knižních proveniencí)*, Praha: Národní muzeum, 2013, roč. 58, 3–4. ISSN 0036-5351. Dostupné také z: <http://www.nm.cz/publikace/archiv.php?id=78&kcislu=3-4>
- **Špalíček:**
- Digitální knihovna kramářských tisků. [online]. [cit. 2014-09-30]. Dostupné z: www.spalicek.net

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

Ing. Jan Kaňka – Krajská knihovna Františka Bartoše Zlín ● PhDr. Jarmila Kučerová – Knihovna Národního muzea ● Mgr. Petra Miturová – Ministerstvo kultury ČR ● Mgr. Dagmar Možná – Knihovna Buchlovice ● PhDr. Vít Richter – Národní knihovna ČR ● Ing. Dana Smetanová – Národní knihovna ČR ● doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D. – PF JU a TF JU v Českých Budějovicích ● Mgr. Ladislava Zemánková – Národní knihovna ČR

CO PRO VÁS PŘIPRAVUJEME...

- ➔ Knihovny a bezpečný internet
- ➔ „Krajská digitalizace“ v Krajské knihovně Františka Bartoše Zlín
- ➔ Když bílá nudí – barvy v interiéru knihoven
- ➔ Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., a jeho knihovny
- ➔ RECENZE: Knihy kupovati... Dějiny knižního trhu v českých zemích a další příspěvky

Desáté jubilejní setkání...

*Hýlom hálom, horní dolní, domácí aj přespolní!
Nech žije jízda králů, aj zvyky okolní!
Mezi ně patří – setkávání knihovnická,
protože **KNIHA** je – víc než duše lidská!
Ona tady bude – tak jak víno navždycky,
nech žije HRABAL – ČAPEK – VRCHLICKÝ!
HÝLOM HÁLOM!*

Josef Holcman



Naše skupina u hotelu Skalák

Foto M. Bláha

Takové zvolání užívá vyvolávač v družině krále při „jždě králů“ před jednotlivými domy a osobami, které touto formou představuje a vtipně charakterizuje. Knihovníky na 10. jubilejní akci **Co venkovské knihovny umějí a mohou** v Ratíškovcích tak přivítal spisovatel, milovník Slovácka a místních tradic (dalo by se říci folklorista) JUDr. Josef Holcman.

Jak už bylo uvedeno, v tomto roce proběhlo už desáté setkání „venkovských knihovníků“. To je přece důvod k malému ohlédnutí. Ani mnozí pravidelní účastníci této velmi oblíbené akce netuší, kdy a jak „to začalo“.

Počáteční nápad se zrodil při návštěvě hodnotitelské komise soutěže **Knihovna roku** v Sedlnicích (Novojičínsko). Tehdy byla celá soutěž ještě „v plenkách“, a tak místní multifunkční budova, ve které se nacházela obecní knihovna, informační centrum, velký sál s možností promítání, plně vybavené nahrávací studio – to vše doplněno možností ubytování a stravování, působila téměř snově a přímo vybízela k využití. Výsledkem bylo setkání v roce 2005, kam byly pozvány všechny dosud nominované knihovny do výše uvedené soutěže. Později byla „idea setkávání knihovníků malých knihoven“ doplněna o fakt, že organizovat další setkání se stává **právem vítězné knihovny**. Vznikla tak příležitost nejen k bližšímu poznání činnosti oceněné knihovny, ale zároveň se možnost její návštěvy stala zdrojem inspirace pro účastníky z celé republiky. A jakýmsi bonusem je i poznávání krás naší vlasti a navázání celoživotních přátelství.

Prvního setkání se zúčastnili také manželé Bláhovi z Obecní knihovny v Kostomlatech pod Milešovkou (Knihovna roku 2004), kteří se stali nejen pravidelnými účastníky, ale také spolehlivými dokumentátory všech setkání. Jejich pamětní listy a DVD pomáhají oživovat vzpomínky na milá setkání. Byli to také oni, kdo byli hostiteli v roce 2006. Knihovníci se měli tenkrát možnost seznámit s krásami severních Čech, přesněji Teplicka a Českého středohoří. Další rok (2007) vítala knihovníky v Kraji Vysočina paní Jaroslava Hájková v Obecní knihovně v Havlíčkově Borové (Knihovna roku 2005), štafetu pak převzala Vendulka Valečková z Obecní knihovny v Býšti (Knihovna roku 2006) – Pardubický kraj. To už setkání dostala „tematické zaměření“ – ve zmíněném roce 2008 to bylo **Knihovny pro rodinu**. V roce 2009 knihovníky opět v Kraji Vysočina hostili manželé Pavel a Blanka Křížovi z Obecní knihovny v Borech (Knihovna roku 2007). Program byl zaměřený na **Komunitní roli knihoven v malé obci**. Příštím rokem se vydali na Moravu do Pavlovic u Přerova. Obecní knihovnu (Knihovna roku 2008) zde vede paní Dana Sklenářová. Tématem byla **Knihovna – nedílná součást obce**. Bylo zde připomenuto, jak je důležité spolupracovat se zřizovateli a Spolkem pro obnovu venkova. V roce 2011 se zase jelo na Moravu na Prostějovsko. Hostitelem byla ICT a knihovna Protivanov (Knihovna roku 2009), vedená paní Kateřinou Trundovou. Obsahem semináře byla **Knihovna a informační centrum obce**. Následující rok (2012) měli možnost knihovníci poznat další část Kraje Vysočina, tentokrát

Třebíčsko, kde v malé Obecní knihovně v Petruvákách (Knihovna roku 2010) působí Ing. Jana Krejčí. Společným tématem byla **Židovská kultura – nedílná součást naší historie**. V roce 2013 byla místem setkání opět Morava, Obecní knihovna Veselice (Knihovna roku 2011), hostitelkou byla knihovnice paní Olga Hájková. Setkání se uskutečnilo na téma **Práce s regionální literaturou**. Díky iniciativě pana starosty M. Novotného se podařilo vydat brožurku *Místní knihovna Veselice komunitní centrum 21. století*, v níž byla připomenuta nejen soutěž Knihovna roku, ale také všechny dosavadní setkání. Letos v září navštívili knihovnici společně Slovácko, kde je uvítala Ing. Marie Škorpíková, vedoucí Obecní knihovny v Ratíškovcích (Knihovna roku 2012). Program byl zacílen na téma **Obecní knihovna a zachování kulturních tradic**.

Zbývá ještě dodat, že na všech akcích se významně a aktivně podílejí zřizovatelé oceněných knihoven a pracovníci pověřených knihoven v daném regionu. Akci je možno realizovat díky nezávadné finanční podpoře Ministerstva kultury, která je získávána prostřednictvím grantu. Mezi pravidelné lektory patří Mgr. Milena Kodýmová, Mgr. Zlata Houšková a Daniela Wimmerová, které se podílely na zdárném průběhu odborné části po celých deset let. Vedle zmíněných pamětních listů a DVD je historie setkávání zdokumentována také v několika kronikách. Jedním z příjemných důsledků těchto setkání – kromě rozsáhlé výměny zkušeností mezi knihovnicí – je i skutečnost, že se členy hodnotitelské komise soutěže Knihovna roku v letech 2012–2014 stali Miroslav Bláha a Blanka Křížová.

Jak už bylo výše uvedeno, knihovnicí letos hostilo Slovácko. Akce **Co venkovské knihovny umějí a mohou – X** se uskutečnila ve dnech 18.–20. září 2014 v Hodoníně, Ratíškovcích a nejbližším okolí. Na začátku se knihovnici sjeli do Hodonína. Ti, kteří měli příhodnější spojení, využili nabídky ředitelky knihovny Mgr. Hany Šimonové a prohlédli si město. Oficiální zahájení ve 14 hodin proběhlo v Městské knihovně Hodonín, účastníci postupně přivítali H. Šimonová, místostarosta Hodonína Vojtěch Salajka, místostarosta Ratíškovcí PhDr. Radim Šťastný a za SKIP Daniela Wimmerová.

Po exkurzi v hodonínské knihovně se program setkání rozjel naplno. První zastávka byla v Mikulčicích, kde byla zajištěna prohlídka Velkomorav-

ského Hradiště. Cesta pokračovala do Ratíškovcí, kde byli účastníci před knihovnou přivítáni chlebem a solí, štampříčkou meruňkovice a zpěvem lidových písní mužského sboru. Následovala exkurze v ratíškovské knihovně. V sále pak bylo připraveno pohoštění v podobě krajových specialit (bramborové placky – laty, koláčky, víno a burčák). Vše v doprovodu cimbálové muziky a zpěvu krásných písní. Mimo jiné zde byly také vystaveny kroniky našich minulých setkání. Po přesunu do hotelu Skalák následovalo ubytování a večeře. Po ní byla na programu prezentace o obci Ratíškovice, poté představení jednotlivých účastníků a závěr patřil tradičně Mirkovi Bláhovi, který předvedl DVD z loňského setkání ve Veselici.

Následující den ke „stálým 55 účastníkům“ přibylí knihovníci z okolí. Jak je vidět na přiložené fotografii, bylo nás zase kolem stovky. Následovat měl odborný program zaměřený na práci knihovny a zachování kulturních tradic, ale úplný začátek patřil malým členům Dětského folklorního souboru z Ratíškovcí, kteří se představili jako tanečníci a zpěváci. Bylo to velmi dojemné...

V další části programu nás nejprve PhDr. Jan Krist seznámil s tradicí slováckého verbuňku, po něm následovalo velmi emotivní vystoupení JUDr. Josefa Holcmana, který nás zasvětil do tajů jízdy králů. Oboje (verbuňk i jízda) jsou zapsané do seznamu nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO. V letošním roce jsme si všichni užili houbaření, a tak nás velmi zaujala prezentace knihy *Tradice houbaření v ratíškovské Dúbravě*, jak ji velmi zaslouženě představili její autoři – Václav Koplík a Ladislav Špeta. Plánovaná přednáška *Biblio-Educa Knihovna jako vzdělávací instituce* se uskutečnila pro technické překážky jen zkráceně, ale účastníci si ji mohou najít na internetu. Velký ohlas mělo vystoupení Mgr. Zlaty Houškové *Knihovna a naše kořeny v obci*. Pan místostarosta Šťastný svým vystoupením poskytl cenné rady, jak získávat finance na rozvoj kultury prostřednictvím dotačních programů – *Možnosti vícezdrojového financování knihovny*. Krátce se mezi knihovnicí také objevil předseda Svazu knihovníků a informačních pracovníků Mgr. Roman Giebisch. Stihl seznámit auditorium s čerstvými spolkovými novinkami. Závěr dopoledního programu pak patřil kolegyním Daně Reiterové a Kláře Růžičkové, které ve svém vystoupení přiblížily činnost Knihovny Dr. E. Bořického v Milíně

(Knihovny roku 2013) a současně všechny pozvaly na příští rok (17.–19. září 2015) na setkání venkovských knihovniců.

Po obědě se všichni opět přesunuli do Ratíškovcí. Nejprve si vyzkoušeli své fyzické možnosti na drezíně a potom následovala krátká prohlídka obce, která měla jedno velmi příjemné zastavení v kostele sv. Cyrila a Metoděje. Čekali nás tu mladí přátelé z cimbálové muziky, se kterými jsme se setkali již den předtím v knihovně. Jejich hudební produkce byla velmi pěkná a jímavá. Vzápětí následoval přesun do zámku Milotice, kde knihovnicí absolvovali prohlídku zakončenou autorským čtením pana kastelána Evžena Bočka – oblíbeného spisovatele humoristických románů o *Aristokratce* – tentokrát to bylo krátké nahlédnutí do připravovaného třetího dílu. Večerní program proběhl při cimbálové muzice, kdy si měli účastníci možnost nejen zazpívat a zatančit, ale také ochutnat výborné víno nebo burčák. Součástí

programu byla i soutěž v poznávání odrůd vín. Byla doplněna čtením z básnické sbírky Jiřího Hubáčka, který své verše osobně přednášel. Knihovnici si kromě bohatých dojmů odvezli také útlou, ale působivou sbírku básní *Vínokruhy*.

Tradičně největším nepřítelem celého setkání byl nedostatek času. Poslední den knihovnicí čekala exkurze do Obecní knihovny v Buchlovicích, kde se mohli setkat s knihovnicí Mgr. Dagmar Možnou a její spolupracovnicí Mgr. Pavlou Večeřovou, která je vedoucí Československého kulturního centra. Následovala ještě krátká návštěva Muzea Podhradí, kde krásy okolí zajímavě přiblížil místostarosta Buchlovic Bořek Žižlavský. Úplně na závěr jeli knihovnici navštívit Velehrad. Posledním bodem programu byl varhanní koncert v bazilice. Pocity nelze slovy vyjádřit, to se musí zažít!

Zbývá už jen poděkovat všem, kteří se podíleli na přípravě celé akce a také těm, kteří rádi na naše setkání jezdí. Na shledanou příští září v Milíně!

ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...

Fotograf aneb O svůdnosti okamžiku



Když jsem se balila na dovolenou, trochu narychlo jsem hledala knihu, takovou, která v kufříku nezabere moc místa. Sáhla jsem do nevelké knižní pozůstalosti po svém známém, dosud složené v několika přepravkách. Připomíná mi jeho svéráznou, lehce výstřední osobnost, která obohatila i můj život. Vybrala jsem útlý román s názvem *Fotograf*, který Honzovi kdosi kdysi věnoval, nepochybně proto, že obdarovaný sám býval profesionálním fotografem.

Podle informací na přebalu měla kniha přibližovat tehdy mladý obor fotoreportáže a jejího zákulisí. Ten poslední dobou prochází změnami, které se obecně dotýkají celé oblasti fotografie. S rozvojem digitálních technologií se snížil zájem o služby profesionálů a naopak otevřel prostor pro občanskou reportáž, pořizovanou digitálními fotoaparáty i mobilními tele-

fony. Doufala jsem, že „historický“ vzhled do této oblasti bude mít svůj půvab.

Jméno autora románu Pierra Boullé (1912 až 1994) je spojováno většinou s jinými jeho známějšími díly *Most přes řeku Kwai* a *Planeta opic*, která se proslavila i díky filmovému ztvárnění. Tento francouzský spisovatel psal válečné, špiónážní a sci-fi romány, v nichž promítl osobní zkušenosti z 2. světové války i výrazné humanistické poselství. Román *Fotograf* (1967) lze přiřadit k žánru kriminálního thrilleru s politickým pozadím, které byly ve Francii v té době oblíbené. V Československu jej vydalo v roce 1982 nakladatelství Mladá fronta. Také tento námět se dočkal zfilmování, když podle něj režisér Jean-Claude Tramont natočil film *Le Point de mire* (Záměrný bod, 1977) v hlavní roli s Annie Girardotovou, u nás však nepromítaný.

Hlavním hrdinou *Fotografa* je Martial Gaur, odvážný lovec snímků, který při svém povolání reportážního fotografa přišel o nohu. Při té příležitosti však udělal jeden ze svých dosud nejlepších obrázků. Je tvrdý, pyšný a nestojí o ničí soucit. Nyní si vydělává focením začínajících hvězdiček, ale má neodbytný pocit, že na svou životní fotografii stále teprve čeká. Je to také jediná touha, co mu zbyla, hraničící až s posedlostí. V tom souzní se svým učitelem, starým fotografem Tournettem:

„S hořkostí dumal o tom, že jestliže se mu přihodilo, že vyfotil pohled umírajícího, nikdy bohužel neměl štěstí srovnatelné s tím, jaké měl jeho

Román je sondou do odlidštěné společnosti, která se rozpadá na řadu individualistických jedinců. Boullův kritický postoj k pokrytecké morálce je jednoznačný, ale podáváný nevtíravým způsobem.

přítel, štěstí nebo snad génia, jak si Tournette nejspíš myslí. V jednom kratičkém okamžiku mu hlavou prolétla myšlenka, že jejich rozhovor není rozhovor normálních bytostí a že kdokoliv by je poslouchal, musel by být nepochybně pobouřen. Jako by četl jeho myšlenky, pronesl starček na závěr jednu ze svých obvyklých sentencí.

– *Fotograf je umělec. Umělec musí umět být nelidský.*“

Pokud jde o ženy, je Gaur podobně pragmatik, a jestliže mu nabízejí svou přízeň, neodmítá. Známost s mladičkou dívkou Olgou, jeho sousedkou, je pro něj zpočátku tajemství. Brzy zjišťuje, že nejde o náhodu, ale že její dívka hodlá využít k naplnění soukromých zájmů. Aby odhalil její motivy, nedá nic znát a pokračuje ve vztahu. Když objeví, že Olga je zapletena do přípravy atentátu, začne sprádat vlastní plán. Jako invalida už není dost rychlý, a tak sází na jistotu a záběr, který má být jeho uměleckým vrcholem, pečlivě promýšlí a aranžuje, do posledního detailu, v různých variantách... K zorganizování svého „velkého finále“ Gaur vynaloží veškeré schopnosti, jako by skutečně vstoupil do spolku se samotným ďáblem.

V příběhu nevystupují vysloveně kladní hrdinové, neboť všechny postavy ovládá nějaký druh většího či menšího pokrytectví, ať už jde o Gaurova známého z odboje Verveuila, přítele a velitele tělesné stráže Hersta nebo prezidenta. Román je sondou do odlidštěné společnosti, která se rozpadá na řadu individualistických jedinců. Boullův kritický postoj k pokrytecké morálce je jednoznačný, ale podáváný nevtíravým způsobem. Díky výrazově jednoduchému a úspornému jazyku v téměř novinářském stylu se příběh odvíjí ve svižném tempu. Děj ale slouží spíš jako východisko pro vnitřní úvahy postav a rozborů jejich duševních pochodů a úmyslů.

Pohnutky a kroky obou milenců a spiklenců byly osvětleny sugestivně a s lehkou ironií a kromě přetvářky jsem při četbě zaznamenala i záblesky jejich vzájemného porozumění i citu. Upřímně – kdo z nás nikdy v životě nezažil vztah, v němž byla přítomna i určitá manipulace a maskování skutečných cílů? Pokud jde tedy o vztah Gaura a Olgy, v tomto směru

jsem se neubráníla spíše sympatiím k nim. Pro selhání profesionální a především lidské, přestože i toto mělo své důvody, jsem ovšem pochopení nenašla.

Autor si udržel moji plnou pozornost až do graduujícího závěru. Již dříve mě napadlo, že zamíření objektivem se příliš podobá míření střelnou zbraní, s tím rozdílem, že na druhé straně nikdo neumírá. Každé pravidlo ale mívá výjimky. *Fotograf* se čte jedním dechem, ať už jako příběh s kriminální zápletkou, studie pokrytectví nebo varování před nebezpečím terorismu, které v současnosti opět nabývá na síle. Z poutavosti díla se uplynulými lety nic neztratilo, jak tomu u kvalitní literatury má být.

Fotoreportér Jan Šibík byl v Hyde Parku vyslaném letos v České televizi dotázán, zda se někdy dostal do situace, v níž musel odložit fotoaparát a místo toho pomoci někomu v ohrožení života. Odpověděl, že zatím nikoli, ale že si nedovede představit, že by v takovém okamžiku fotografoval. Jistě ale sám zažil, jak silnému pokušení může být v dané chvíli fotograf vystaven...

PETRA MITUROVÁ ✉ Petra.Miturova@mkcr.cz

O zrekonstruované knihovně v Buchlovicích

Městečko Buchlovice se rozprostírá v malebném údolí devět kilometrů severozápadně od Uherského Hradiště. Je známé především hojně navštěvovanými památkami, z nichž nejznámější je zámek Buchlovice s nádherným parkem a hrad Buchlov. Na zámku se mj. natáčela pohádka *Čertova nevěsta*, na hradě Buchlově *O statečném kováři*. Buchlovice ročně navštíví tisíce turistů nejen kvůli historickým památkám, ale i díky krásné přírodě a okolí. Jen „přes kopec“ se nachází památný Velehrad, kde se každoročně koná národní pouť na Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje.



Buchlovice mají několik družebních obcí, s nimiž se podílely na nejrůznějších projektech Evropské unie. Vzniklo tady Muzeum Podhradí, jehož přízemí nabízí expozici věnovanou mikroregionu Buchlov (14 obcí) a expozice dvou partnerských obcí Soblahova u Trenčína a Chotovín u Tábora. Ostatní prostory přízemí vyplňuje Turistické informační centrum a místo pro příležitostné výstavy. V patře se nachází stálá expozice Buchlovic a Galerie na půdě. Slavnostní otevření Muzea Podhradí se uskutečnilo 20. května 2006. Finanční dotace pochází z programu Interreg III. A ČR–SR.

S další družební obcí Horný Hričov u Žiliny vznikl projekt Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 až 2013, přičemž dotace pocházejí z evropského fondu regionálního rozvoje. Jejich celková výše pro Buchlovice představovala částku 548 497 eur, což je zhruba 15 milionů Kč.



Z původní historické budovy „staré školy“ z roku 1888 tak vzniklo zrekonstruované Československé kulturní centrum, v jehož přízemí sídlí místní knihovna, nyní o rozloze 165 metrů čtverečních. Budova slouží pro volnočasové aktivity a spolky, působí zde 4. pobočka ZUŠ Uherské Hradiště. V patře budovy se nachází velký zrcadlový sál, konferenční sál a další místnosti včetně zázemí s šatními skříněmi (k uschování krojů) a kuchýnkou. Svá vystoupení tady nacvičují četné místní folklorní soubory, rovněž tak dechová a cimbálová muzika, rocková skupina, herecký spolek, probíhají tu cvičení pilates, zumbi, cvičení maminek s dětmi a spousta dalších aktivit. S vedoucí ČSKC Mgr. Pavlou Večeřovou jsme založily buchlovický Klub seniorů, schůzky probíhají také v této budově.

Celkové náklady na rekonstrukci a zařízení budovy dosáhly kolem 19 milionů Kč.

Budova Československého kulturního centra byla otevřena a předána uživatelům 9. října 2010. Rekonstrukce trvala zhruba dva roky. Knihovna byla v jejím průběhu přestěhována do jedné ze tříd místní základní školy, kam se vešla zhruba třetina fondu, zbytek byl uložen v přepravných v restauraci Záložna.

V současné době má naše místní knihovna kolem 15 500 svazků, registruje zhruba 350 čtenářů (z 2500 obyvatel), výpůjčky se pohybují okolo 800 až 1000 měsíčně.

DAGMAR MOŽNÁ ✉ D.Mozna@seznam.cz
Foto archiv knihovny

Vybrané překlady ze španělské a hispanoamerické literatury za rok 2013

Přehled vybraných překladů ze španělsky psaných literatur za uplynulý rok začneme dílem jednoho z nejznámějších španělských básníků **FEDERICA GARCÍI LORKY** (1898–1936), které vzhledem k intimnímu obsahu Lorkova rodina téměř půl století tajila před veřejností.



Teprve v roce 1984 se sbírka *Sonety temné lásky* (Sonetos del amor oscuro) dočkala ve Španělsku posmrtného vydání. Jednotlivě se sonety objevovaly již od r. 1941 ve španělském tisku. Sbírka není rozsáhlá, obsahuje jedenáct sonetů, které básník napsal během posledních dvou let života – od listopadu 1935 do

léta roku 1936 (zmiňme např. Sonet o věnci z růží; Básník mluví pravdu; Ach, hlase tajemný lásky mé temné!). Dílo *Sonety temné lásky*, vydané v pražském nakladatelství Sanch, představuje otevřenou intimní zpověď muže, v jehož milostných verších je obsaženo několik možných podob lásky najednou. Láska homosexuální je zde chápána jako láska temná.

Lorca, ovlivněný andaluským folklórem a surrealismem, zvolil klasickou básnickou formu sonetů, kterou ve Španělsku úspěšně pěstovali Garcilaso de la Vega a Luis de Góngora. Ve 20. století se sonety dostávají opět do popředí zájmu. García Lorca, autor známý už za svého života, avšak málo publikovaný, se jim věnoval od 20. let minulého století. Inspiroval se pravděpodobně sonety Shakespeara, Quevedovou tvorbou a dílem sv. Jana od Kříže. Básně z této sbírky jsou literární kritikou považovány za nejlepší v jeho tvorbě, neboť v sobě snoubí „nesmrtelnou krásu, působivost, výjimečnost, dokonalost, čistotu a zápal lásky“. Ozdobou sbírky je deset unikátních grafických listů malíře a sochaře Jana Řeřichy, který využil vlastní techniku kamenotisku do hloubky. Součástí díla je předmluva

překladatelek Marcely a Barbory Procházkových.

Moderní poezie je zastoupena sbírkou *Taxus Baccata* (2001) básničky a prozaičky baskického původu **JULIE OTXOA(OVÉ)** (nar. 1953). Autorka dosud vydala 14 básnických sbírek, pěstuje také esejistický žánr a tvorbu pro děti a mládež.



Ve Španělsku ji proslavila především její poezie, za niž obdržela řadu literárních cen, a umělecká tvorba realizovaná v oblasti výtvarného umění (jedná se hlavně o koláže a fotomontáže). Spojovacím prvkem jejich děl je rodné Baskicko a s ním spojené tradice, legendy a lidová poezie, a také snahy o experimenty. Pražské nakladatelství Runa přineslo v roce 2013 zmíněný překlad z pera Jana Macheje (64 s.). Název sbírky odkazuje na prudec jedovatou jehličnatou dřevinu tis červený, který je považován za symbol nesmrtelnosti a regenerace.

Katalánský spisovatel **CARLOS RUIZ ZAFÓN** (nar. 1964) patří u nás mezi hojně překládané španělské prozaičky posledních let. Připomeňme např. české překlady série románů *Pohřebiště zapomenutých knih* (*Stín větru*, 2006, 2007, 2008 a 2013; *Andělská hra*, 2010 a *Marina*, 2012). Do této románové řady náleží také dílo *Nebeský vězeň* (*El prisionero del cielo*, 2011), které v překladu Atheny Alchazidu vydalo loni nakladatelství Euromedia Group – Knižní klub (288 s.). V románu s otevřeným koncem, který se odehrává



v Barceloně, se objevují již známé postavy – Daniel Sempere a jeho přítel Fermín. Děj se odvíjí od příchodu podivného muže do antikvariátu, kde Daniel a Fermín pracují. Setkání, které proběhlo o Vánocích 1957, odstartovalo napínavé vyprávění „mistra evokace“, plné překvapivých zvrátů, v němž klíčovou roli sehraje životní příběh Fermína, který je zachráněn svým věrným přítelem Danielem. Kniha stojí za přečtení, nečekejte pouze dobrodružné, ale i poučné vyprávění z historie Španělska.

Dalším dílem tohoto autora vydaným v českém překladu je debut z roku 1993 určený dětem a mládeži. Vyšel pod názvem *Kníže z mlhy*



(*El principe de la niebla*), autor za něj obdržel cenu Edebé a úspěšně se prosadil na knižním trhu. Děj nás zavede do poklidné vesničky na pobřeží Atlantického oceánu, kam se ve 40. letech 20. století odstěhuje rodina Carverových, hledající útočiště před válečnou vřavou.

Příběh vypráví chlapec Max. Postupně odhaluje tajemství záhadného domu se zvláštní zahradou se sochami, láká ho potápění k vraku lodi. Vystupuje zde dáblská postava knížete, který přichází z minulosti... Dílo lze žánrově zařadit jako dobrodružný román-horor pro mládež, je prvním dílem trilogie a zaujme i dospělého čtenáře. Obsahuje 18 kapitol, epilog a poznámky autora z roku 2006. Literární kritika dílo chválí pro jeho působivost, poetičnost a vyzdvihuje jeho stylistickou stránku, negativně však hodnotí jeho příliš rychlý závěr. V překladu Romany Boříkové vydalo nakladatelství Cooboo (192 s.).

Španělský právník a autor historických románů **ILDEFONSO FALCONES** (nar. 1959) patří mezi nejprekládanější španělsky píšící spisovatele. Českému čtenáři je znám dvěma historickými romány *Katedrála moře* (2008) a *Ruka Fátimy* (2010). Historickému námětu zůstal věrný i v dalším díle nazvaném *Bosá královna* (*La reina descalza*,



2013), který v překladu Jany Novotné vydalo nakladatelství Argo (557 s.). Román se odehrává ve španělské Seville a v Madridu v polovině 18. století. Líčí komplikované životní osudy dvou žen – černošky Caridad, otrokyně z Kuby, a cikánky Milagros z Triany. Obě pojí příběh přátelství, osudové lásky a pomsty. Dílo bylo vydáno také v elektronické verzi.



Španělská prozaička, esejistka a editorka **ESTHER TUSQUETS(OVÁ)** (1936 až 2012), známá zakladatelka vydavatelství Lumen, začala tvořit ve zralém věku. Psala romány, povídky, eseje a autobiografie. Tematicky se zabývala propojením minulosti se současností, cíleně volila ženské protagonistky a používala novátorský styl vyprávění. Českému čtenáři se dostává do rukou překlad jejího prvního románu *Stejně moře jako každé léto* (El mismo mar de todos los veranos, 1978), který je v zahraničí považován za nejzdařilejší. Jedná se o částečně autobiografický text, ve kterém se autorka opět zabývá světem žen. Protagonistkou je úspěšná žena středního věku, která si vybudovala kariéru jako vysokoškolská profesorka. Protože v osobním životě dojde ke ztrátě iluzí, navrácí se do rodného domu, který dosud chápala jako svůj „dětský ráj“. Někteří kritici označují román za amorální dílo, v němž vyprávěčka odhaluje, že její realita je pouhou redukcí života a láska je nerealizovatelným snem. Novátorské prvky této prózy spočívají nejen v tematické originalitě (erotismus, lesbické vztahy), ale i v neobvyklé kompozici, jež souvisí s několika vyprávěčskými liniemi, s reflexivním proudem myšlenek a se zcela otevřenou formou výpovědi. Dílo lze chápat jako zamyšlení nad plynutím lidského života i za komentář k poválečné španělské společnosti za období Frankovy diktatury. Překlad Markéty Hofmeisterové vydalo nakladatelství Dybbuk (224 s.). Zároveň byla vydána i elektronická verze díla.

Detektivní žánr, který patří v posledních desetiletích mezi oblíbené překladové žánry, je zastoupen galicijským spisovatelem **DOMINGEM VILLAREM** (nar. 1971). Tento zkušený

autor několika kriminálních či černých románů, tvůrce scénářů a gastronomický kritik, uvádí do prostředí českých překladů postavu inspektora Lea Caldase. Nakladatelství Host vydalo v roce 2013 překlad druhého Villarova románu *Pláž utonulých* (Las playas de los ahogados, 2009) od Simonety Dembické (392 s.). Děj se odehrává v malé rybářské vesnici na jihu Galicie, kde je jednoho podzimního dne objeveno tělo mrtvého námořníka s rukama spoutanými páskem. Inspektor Caldas se společně s pomocníkem Rafelem pouští do vyšetřování, které se komplikuje odhalováním tajemství z minulosti (záhadné ztroskotání lodi, zmizení jedné ženy). Postupně se klube napínavý příběh o pomstě... Španělská média vydvíhují především mistrně propracovaný děj díla, jeho hořkou poetičností a věrně zachycení života námořníků v osobitě malém světě, který Galicie představuje. Ta je zde líčena jako plná tajemství, zahalená do mlhy a deště. Téměř neustálý déšť dodává prostředí na tajuplnosti. Za zmínku stojí, že každá kapitola je uvedena slovníkovým vysvětlením pojmů, celkem se jedná o 383 hesel (např. utopit, stín vidění, sfouknout, vědomí, o svobodě). Román byl vydán také v elektronické verzi.



Románové propojení historických faktů a fantazie v podobě napínavého čtení nabízí dílo *Mapa času* (El mapa del tiempo, 2008) španělského spisovatele, novináře a literárního kritika **FÉLIXE J. PALMY** (nar. 1968). Děj se odehrává v Londýně v roce 1896, kde vznikne společnost zprostředkovávající zákazníkům cesty časem do minulosti i do budoucnosti. Strojem času tak do budoucnosti cestuje mladá zámožná dívka Claire, cestu do minulosti za milovanou ženou zrealizuje Andrew a cestování v čase se účastní také spisovatel H. G. Wells. Na dílo, přesahující hranice žánru steampunk, navazuje volně pokračování *Mapa nebe* (El mapa del



cielo, 2012). Román *Mapa času* přeložila Iveta Gonzálezová a vydalo ho nakladatelství Host (528 s.). Průnikem fantastična do každodenního románu připomíná prózu argentinského prozaika Julia Cortáзара.

Španělský spisovatel a kulturní publicista **ANTONIO G. ITURBE** (nar. 1967) je autorem významného díla, které v současnosti patří k nejčtenějším španělským románům a bylo přeloženo do řady jazyků. Jedná se o knihu *Osvětímská knihovnice* (La biblioteca de Auschwitz, 2012), které v překladu Štěpána Zajace vydalo nakladatelství Filip Tomáš – Akropolis (452 s.). Dílo je věnováno Dítě Krausové, získalo cenu Troa udělenou španělským svazem knihkupců. Děj se odehrává ve vyhlazovacím táboře Osvětim-Březinka, v bloku 31, kde je uvězněno na pět set dětí. Zde byla vybudována tajná knihovnička, která obsahovala osm knih. Děj románu, rozděleného do 32 kapitol, začíná v lednu 1944. Autor se inspiroval Ditou Polachovou, která se stala předlohou pro postavu čtrnáctileté knihovnice. Osobně se s Ditou Polachovou Krausovou setkal, navštívil také Osvětim a seznámil se s knihou, kterou napsal její manžel.



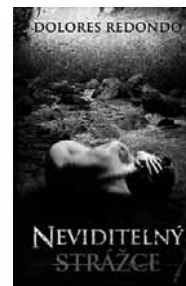
Iturbe napsal několik románů a detektivních příběhů pro děti a mládež, působí také jako šéfredaktor časopisu *Co číst* (Qué leer). Doporučujeme rozhovor s autorem, který vedla Anežka Charvátová pro Literární noviny pod názvem *Malé světélko v temnotě barbarství. Osvětímská knihovnice* (roč. XXIV, č. 40/2013, s. 13–14).

Madridský rodák **JUAN GÓMEZ JURADO** (nar. 1977) vystudoval informatiku, poté začal pracovat v různých redakcích. V roce 2013 vydalo Domino jeho detektivní thriller *Výkonavatel* (Espía de Dios, 2006). Děj románu nás zavede do Říma roku 2005. Ve Vatikánu dochází k sériovým vraždám, vyšetřování se ujímá Paola Di-



canti... Literární kritika řadí toto dílo, jehož se ve Španělsku prodalo na milion výtisků, mezi romány tzv. únikové literatury a jeho autora označuje jako „španělského spisovatele Kena Folleta“.

Baskická spisovatelka **DOLORES REDONDO (vá)** (nar. 1969) vystudovala práva. Svou spisovatelskou dráhu začala psaním krátkých příběhů pro dospělé i dětské čtenáře. Její tvorba byla nyní do češtiny přeložena poprvé. Jedná se o thriller *Neviditelný strážce* (El guardián invisible, 2011), který tvoří první díl trilogie, jejíž děj je umístěn do prostředí řeky Baztánu. Dílo zaznamenalo výrazný mezinárodní úspěch a dočkalo se také filmové verze. Pojednává o nálezů nahého těla dospívající dívky na břehu řeky Baztán v údolí Navarry. Avšak nezůstává u nálezů jedné oběti... Vyšetřování vede žena Amaia Salazarová. Audio-knihu vydal Panteon (404 s.).



Současný barcelonský scénárista, herec a režisér **ALBERT ESPINOSA** (nar. 1973), původním povoláním inženýr, zpracoval osobní zkušenost boje s rakovinou, která se u něj objevila ve věku čtrnácti let. Více než desetiletý boj s touto závažnou chorobou ho vedl k vytvoření díla *Žlutý svět. Jak vyhrát zápas se smrtí* (El mundo amarillo, 2011). Kniha vyšla v překladu Ilony Staňkové v pražském nakladatelství Euromedia Group – Ikar (184 s.). Samotná obálka netradičního díla nás uvádí do autorova žlutého světa plného rad, postřehů a osobních doporučení, kterými vede čtenáře k tomu, aby si uvědomil, že člověk je schopen přijímat životní úder proto, aby mohl boj vyhrát. Autor používá prvky černého humoru. Jeho žlutý svět je dostupný všem, neboť se jedná o pokojné místo, kde není prostor pro strach a obavy ze smrti. Dílo ukazuje, že „žlutí lidé jsou mezi přáteli a partnery“. Espinosova



autobiografická fikce je členěna vedle úvodu a epilogu do čtyř kapitol, které obsahují celkem 23 rad. Klíčovým mottem díla je myšlenka, že pokud budeme věřit ve své sny, ty se nám splní.

V dvojjazyčné verzi byl v roce 2013 vydán filmový scénář dramatu *Hable con ella = Mluv s ní* (2002), jehož autorem je španělský režisér a scénárista **PEDRO ALMODÓVAR** (nar. 1949). Drama pojednává o věčném tématu lásky a lidských vztahů, o samotě a nekomunikativnosti, o přátelství a iracionální vášni. Vypráví příběh dvou mužů a dvou žen. Almodóvar není u nás neznámým autorem. Připomeňme bilingvní scénář *Todo sobre mi madre = Vše o mé matce* (č. 2005) a erotický román *Patty Diphusa. Venuše záchodků* (č. 2004).



Argentinský spisovatel, dramaturg a novinář **ERNESTO MALLO** (nar. 1948) dává ve své tvorbě přednost detektivnímu žánru. Jeho romány podávají věrný dobový obraz, protože se Mallo soustřeďuje na historicky ukotvené zachycení časoprostoru. Jedním z prvních románů s kriminální zápletkou, který vznikl v roce 2006 a získal řadu ocenění, je *Jehla v kupce sena* (La aguja en el pajar; ze špan. originálu *Crimen en el Barrio del Once*). Byl vydán v nakladatelství Host v překladu Simonety Dembické (189 s.). Podtitul díla *Zločin ve čtvrti Once. První případ komisaře Lascana* uvádí postavu sympatického, schopného, nedávno ovdovělého komisaře, přezdívaného Perro (Pes). Ten postupně odhaluje spletitý příběh trojnásobné vraždy lidí, u nichž se liší motivy zabití i pachatelé, přestože jsou nalezeni na jednom místě. Pevné ukotvení děje v dobových reáliích přináší popis doby a zločinů diktatury 70. let 20. století v Argentině. Nahlédneme do atmosféry strachu, napětí, bezohlednosti a zbabělosti za vlády vojenské junty generála Jorgeho Videly.



Český čtenář má k dispozici svižně napsané dílo ve stylu noir, jehož 30 kapitol přečte se zaujetím (vyšlo i v elektronické verzi). Do knihy jsou na závěr vloženy poznámky vysvětlující realie. Jedná se o první český překlad Mallova díla, přestože za posledních sedm let jich vydal celkem 11. Pokračováním *Jehly v kupce sena* je román *Argentinský zločinec* (Delicuyente argentino, 2007). Některá Mallova díla byla také zfilmována.

Také tvorba předního argentinského spisovatele **JORGE LUISE BORGES** (1899–1986) figuruje na listině překladů za uplynulý rok. Jedná se o reedice dvou titulů **Fantastická zoologie** a **Obecné dějiny hanebnosti**.



Dílo *Fantastická zoologie* (El libro de los seres imaginarios, původně pod názvem Manual de zoología fantástica, 1957) vyšlo již potřetí (248 s.). První vydání v Argu zahrnuje knižní i elektronickou verzi novodobého bestiáře, v němž nalezneme zvláštní bytosti, imaginární či mytologická stvoření, postavy ze snů, ale i běžná zvířata. Reedice druhého díla nazvaného *Obecné dějiny hanebnosti* (Historia universal de la infamia, 1935) vyšla v překladu Víta Urbana v Argu poprvé (123 s.).



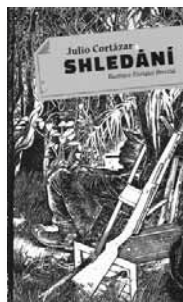
Jedná se o čtvrtou reedici v pořadí, která odhaluje příklady mnoha hanebných činů, které byly inspirovány skutečnými událostmi...

Brněnské nakladatelství B4U Publishing přineslo v uplynulém roce překlady dvou děl argentinského spisovatele, novináře, překladatele a intelektuála **JULIA CORTÁZARA** (1914–1984). Jeho tvorba je v českém literárním prostředí již dobře známa. Prvním překladem je rozsáhlá povídka **Pronásledovatel** (El Perseguidor), která se poprvé objevila v roce 1959 v knize *Tajné zbraně*



(Las armas secretas). Na 85 stranách textu je barvitě líčen tragický závěr života slavného saxofonisty Johnyho Cartera. Autor se inspiroval reálnou postavou Charlieho Parkera. V díle zachytil jeho problémy s drogami, obsese apod. Působivou součástí překladu z pera Jana Macheje je 21 ilustrací, jejichž autorem je Argentinec José Muñoz. Jeho černobílé kresby plné ostrých linií a groteskních postav mistrně dotvářejí osobitý charakter díla.

Druhou povídkou, která vychází samostatně v češtině poprvé, je příběh nazvaný **Shledání** (Reunión). Ta pochází ze sbírky *Všechny ohně oheň* (Todos los fuegos el fuego, 1966). Pouhých 37 stran textu přináší klíčové děje Cortázarovy politické tvorby. Vypravěč zachycuje průběh vylodění na Kubě. Také toto vydání provázejí působivé černobílé ilustrace uznávaného argentinského autora komiksů Enriqueho Breccia, který je považován za jednoho z nejvýznamnějších umělců Latinské Ameriky.



Rok 2013 přinesl elektronickou verzi románu **Pastorek** (El Entenado, 1985), který vyšel knižně o rok dříve v překladu Jana Macheje v nakladatelství Runa (200 s.). Autorem je argentinský spisovatel, esejista a romanopisec syrsko-libanonského původu **JUAN JOSÉ SAER** (1937–2005), jehož tři ze dvanácti románů figurují na Seznamu sta nejlepších španělsky psaných děl posledních dvaceti pěti let. Tento totální román byl inspirován skutečným příběhem plavčíka z výpravy Juana Solise,

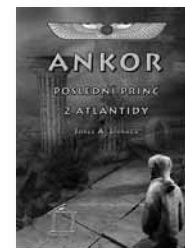


kteří mířila do oblasti Río de la Plata. Román-fiktivní cestopis s pikareskními rysy popisuje objevné putování mladého sirotka se španělskými námořníky, téměř deset let strávených mezi kanibalskými indiány Colastiné a osudové setkání s duchovním Quesadou. Dílo pojednává o tématu ztráty lidské identity a pocitu vykořeněnosti.

Argentinský novinář a spisovatel italského původu **ANTONIO DI BENEDETTO** (1922 až 1986) je autorem děl psaných v duchu F. Dostojevského a L. Pirandella. V padesátých letech 20. století napsal existenciálně laděný román **Zama** (1956), který je označován za jedno z vrcholných děl španělsky psané literatury. Zachycuje příběh životního ztroskotání Diega de Zamy, královského úředníka španělské koloniální říše. Klíčovými slovy díla jsou identita, kreol a kolonialismus. Kritik N. Jitrik označuje román jako atypické dílo latinskoamerické literatury. Překlad Jana Hlouška vydalo pražské nakladatelství Rubato (302 s.).



Argentinská literatura je ještě zastoupena vědecko-fantastickým románem **Ankor, poslední princ z Atlantidy** (Ankor, el último príncipe de la Atlantida), jehož autorem je **JORGE A. LIVRAGA RIZZI** (1930–1991). Dílo vyšlo v nakladatelství Nová Akropolis (229 s.). Nakladatelství Meander přineslo dvě pokračování série komiksů z pera **RICARDA SIRIHO** alias **LINIERSE** (nar. 1973), nazvaná **Macanudo 3** a **Macanudo 4**. Překladu se ujala Markéta Pilátová (95 + 96 s.).



Latinskoamerická literární kritika oceňuje tvorbu kolumbijského spisovatele, novináře a autora scénářů **SERGIA ÁLVAREZE GUARÍNA** (nar. 1965), který žije střídavě v Barceloně a Bogotě. Označuje ho za „přirozeného vypravěče“ (narrador natural). Během více než deseti uplynulých let vydal tři výrazné romány: prvním dílem vkročil do prostředí kolumbijské narkomafie; druhé umístil do prostředí Amazonky se záměrem upozornit na tíhu ekologického poselství; a ve třetím románu, který je označován jako opus (čítá 400 stran), se soustřeďuje na hlubokou reflexi Kolumbie od 60. do 90. let mi-



nulého století. Barvitě líčí vliv drogového terorismu (polovojenské režimy, guerillu, válku kartelů...) na příbězích vybraných postav, o nichž začal psát po mnohaletém výzkumu. Román **35 mrtvých** (35 muertos, 2011) líčí bez příkras kruté osudy lidí. Álvarez Guarín píše výstižným přesným jazykem a ve svém posledním díle umně promísl prvky několika žánrů – vychází např. z historického románu, thrilleru, autofikce. Motto díla je uvedeno na jeho prvních stranách: „Kdo v téhle zemi nezabil, nemá žádnou budoucnost.“ Překlad Lady Hazaiové vydalo brněnské nakladatelství Host (464 s.).

Chilský spisovatel **ROBERTO BOLAÑO** (1953–2003) je v českém kontextu literárních překladů známou osobností: připomeňme např. dílo *Chilské nocturno* (2005), *Divocí detektivové* (2008), *Nacistická literatura v Americe* (2011) a *2666* (2012). Za tato díla získal řadu literárních cen a kladné literární kritiky. Bolaño, považovaný za jednoho z významných hispanoamerických autorů 20. století, založil spolu s dalšími básníky hnutí Infrarealismu (Infrarealismo).

Rok 2013 přinesl český překlad jeho románu **Třetí říše** (El Tercer Reich), který byl napsán již v roce 1989 během první tvůrčí fáze autorovy tvorby, avšak vydán byl až posmrtně v roce 2010 v Barceloně, ve městě, kde chilský spisovatel ve věku padesáti let zemřel. Bolañoova jedenáctá novela v řadě zachycuje formou deníku příběh německého mladíka Uda Bergera, který se společně se svou dívkou Ingeborg vydá strávit prázdniny na katalánské pobřeží Costa Brava. Udo se vrací po deseti letech do hotelu Del Mar, kam dříve jezdil s rodiči. Téměř celý děj se odehrává během tří měsíců v hotelu, v němž se Udo, hráč a tvůrce válečných deskových her, snaží vymyslet taktiku hry, podle níž je román pojmenován. Autorova hra s dějem na pomezí reality a fikce, do níž vstupuje řada podivných vedlejších postav (Hanna, Charly, Škvarek, Vlk, Beránek, Frau Else...), tak umožňuje rozvíjet témata vztahující se k nacionalismu a zneužívání moci a možnostem kultury



a literatury. Literární kritik F. Rodríguez Mansilla charakterizoval Bolaňův přístup k tvorbě mezi „lenivým Onettim“ a „disciplinovaným Vargasem Llosou“. Kritika se shoduje na vysoké úrovni vypravěčského umění tohoto chilského autora, který zanechal více než dvě desítky děl. Román *Třetí říše* se svou strukturou liší od ostatní Bolaňovy tvorby. Český překlad Anežky Charvátové vydalo nakladatelství Argo (336 s.).

Českému čtenáři není neznámé ani jméno mexického antropologa a historika **MIGUELA LEÓN-PORTILLY** (nar. 1926), který se zabývá výzkumem filozofie a jazyka náhuatl.

Nositel titulu Doctor Honoris Causa, jež mu udělila v roce 2000 Univerzita Karlova v Praze, a laureát řady mezinárodních ocenění se dočkal českého vydání díla **Conquista pohledem poražených. Vyprávění indiánů o dobytí Mexika** (Visión de los vencidos. Relaciones indígenas de la conquista, 1959). Překlada se zhostila Ludmila Hojková, knihu vydalo nakladatelství Pavel Mervart v Červeném Kostelci (245 s., ilustrace a mapy).

Současnou hispanoamerickou literaturu pro děti a mládež v žánru sci-fi zastupuje tvorba chilsko-venezuelského spisovatele **ENRIQUEHO BARRIOSE** (nar. 1945), který žije již několik let v Brazílii. Působil jako vedoucí institutu AMI-OPIR. Tento autor více než jedné desítky knih projevuje hluboký zájem o spiritualitu. V roce 2012 vyšel překlad jeho díla *Ami*,

chlapec z hvězd (Ami, el niño de las estrellas, 1986), které tvoří první díl Barriosovy trilogie o malém jihoamerickém chlapci Pedritovi, jenž se setká s mimozemským chlapcem Amim a díky němu podniká dobrodružství při poznání Země a Vesmíru. První díl trilogie se stal bestsellerem v Jižní Americe. V roce 2013 vyšlo volné pokračování v překladu Moniky Winklerové v nakladatelství Anch Books (229 s.), nazvané *Ami se vrací* (Ami regresa, 1987). Dílo evokuje odkaz *Malého prince*. Trilogie o Amim, bělovlasém chlapci z jiné civilizace, byla přeložena do více než dvanácti jazyků a používá se v latinskoamerických školách jako výukový materiál.



Z časopiseckých překladů uvedme např. **Carlos Fuentes – Iberoamerika** (Literární noviny, roč. XXIV, č. 20/2013, s. 20–21). Text vyšel u příležitosti výročí úmrtí mexického spisovatele **CARLOSE FUENTESE** (1928–2012), jednoho z představitelů nové hispanoamerické prózy. Autorovým hlavním tématem, které je pro jeho tvorbu typické, je Mexiko a jeho kulturní identita. Překladatelka Anna Tkáčová vybrala ukázkou z Fuentesovy esejistické tvorby z knihy *V to věřím* (En esto creo, 2002): „*Věřím v Iberoameriku. Atlantský oceán pro mě není příkopem, ale mostem. Vody Středozemního moře plynou od Bosporu a Andalusie k Antilám a Mexickému zálivu. Je to moře setkávání...*“ (s. 20). Připomeňme některá z Fuentesových děl vydaných v češtině: *Orlí křeslo* (2009), *Pohřbené zrcadlo* (2003), *Starý gringo* (2005).

HELENA ZBUDILOVÁ hzbudilova@tf.jcu.cz

ČTENÁŘ INFORMUJE

Vzdělávací (karetní) hra BlackBox



je pomůckou pro studenty, která pomáhá rozšířit znalosti z oblasti knihovnictví a informační vědy. Byla vytvořena studenty ve spolupráci s odborníky z Kabinetu informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně. Obsahuje celkem 1705 otázek a odpovědí ze 17 různých tematických kategorií, osobností a milníků oboru. Je tedy „krabíci“, která sdružuje jádro oboru a může sloužit i k celoživotnímu opakování a učení se. Další informace je možné najít na blackbox.knihovna.cz. Pokud vás hra zaujala, můžete si ji zakoupit za 490 Kč osobně na KISKU v Brně, případně vám může být zaslána přímo do vaší instituce. Objednávky posílejte na e-mail josef.kocurek@gmail.com. Máte-li zájem o jakékoli další informace, neváhejte a napište na e-mail blackbox@knihovna.cz.

INSPIRACE Z KNIHOVEN

Charitativní bazar knih v berounské knihovně

Myšlenka knižního bazaru se nás v berounské knihovně držela již delší dobu. Dlouho jsme však nevěděli, jak celou akci pojmout. Nakonec jsme se rozhodli pomoci dobré věci a prostřednictvím prodeje starých knih finančně podpořit místní organizaci Dobromysl, o. p. s., která poskytuje sociální služby dětem i dospělým se zdravotním postižením. Uspořádali jsme charitativní bazar knih, jehož výtěžek měl doputovat právě do pokladny Dobromysli. Vůbec jsme však netušili, s jak velkým ohlasem se akce setká.

Čtenáři i široká veřejnost mohli pomoci dvojnásobně – věnovat knihy do prodeje nebo si přímo v bazaru „ulovit“ nový přírůstek do své knihovničky. Strach, že si lidé budou chtít „vyčistit“ půdy od starých zaprášených knížek, se našťástí nenaplnil. Sešlo se nám skutečně velké množství knih, z nichž některé byly opravdu jako nové. Zbývalo už jen všechny roztřídit podle tematických skupin a cenových kategorií. Ceny jsme stanovili od 10 do 50 Kč. Nabídka byla široká – od dětských knih přes beletrii, klasiku českou i zahraniční, odborné publikace až po cizojazyčnou literaturu a poezii.



tvárnou dílnu, kde si zájemci mohli vyrobit svíčku ze včelího vosku nebo zakoupit krásné výrobky z dílny jejich klientů. Odpoledne se celou knihovnou nesly tóny irské hudby a vícehlasých zpěvů, které zpříjemňovaly atmosféru nejen návštěvníkům bazaru.

Bazar měl ohromný úspěch. Lidé rádi přispěli na dobrou věc a my jim měli skutečně co nabídnout. Knihy jsme nakonec prodávali i po zavírací době knihovny. Jelikož v menším provedení probíhal bazar také na naší pobočce, s napětím jsme očekávali, jaká bude výše konečné částky. Po sečtení všech vybraných peněz jsme druhý den mohli zástupcům Dobromysli předat symbolický šek a úžasnou částku 11 040 Kč!



Ve vestibulu knihovny probíhala spolu s bazarem výstava věnovaná opravám knih, kterou jsme nazvali *Kterak knížka dostala nový kabátek aneb Jak dát knihám druhou šanci*. Návštěvníci měli dokonce možnost pozorovat kolegyni přímo při práci a blíže se tak s možnostmi oprav seznámit. Aby toho nebylo málo, zajistila Dobromysl vý-

stupu akce se konala v rámci Týdne knihoven a pozitivní reakce od čtenářů i všech zainteresovaných stran nás přesvědčily o tom, že je třeba ji opakovat. Možná tak v naší knihovně vznikne nová tradice.

IVA STLUKOVÁ

Foto archiv knihovny

ZBIEJCZUK SUCHÁ, Ladislava. Aby veřejné knihovny nebyly místem, kde se zastavil čas. *Moderní obec: odborný časopis pro veřejnou správu*, 2014, 20(10), s. 22–23. ISSN 1211-0507.

Autorka ve svém příspěvku popisuje problematiku designu služeb v knihovnách, vysvětluje tento pojem a specifikuje ho v daném prostředí. Dále stručně představuje několik metod, které jsou používány pro design služeb. V další části uvádí zkušenosti ze zahraničí a z českého prostředí. Závěrem upozorňuje na to, že vzděláváním v oblasti designu služeb se zabývá Kabinet informačních studií a knihovnictví na Masarykově univerzitě v Brně.

TĚTHALOVÁ, Marie. České děti jako čtenáři. *Informatorium 3–8: časopis pro výchovu dětí od 3–8 let v mateřských školách a školních družinách*, 2014, 21(4), s. 22–23. ISSN 1210-7506.

Autorka v příspěvku přibližuje výsledky dvou průzkumů dětského čtenářství. Jeden byl realizován Národní knihovnou ČR a druhý společností Scio. Z obou průzkumů shodně vyplynulo, že na dětské čtenářství má největší vliv rodina (např. vzdělání rodičů, rodiče čtenáři versus rodiče nečtenáři apod.). Dále průzkumy například rozebírají konkurenční vliv prostředí na četbu knih, a tím je internet, televize, sociální sítě. Z průzkumů vyplynulo, proč děti rády navštěvují knihovnu, co tam hledají, kdo je tam dovede na první návštěvu apod.

SONLAJTNER, Juraj, Jakub OBŮRKA a Radim HEJNÝ. 14/15 Bařův institut ve Zlíně – konverze budov 14 a 15 = 14/15 Bata Institution in Zlín – conversion of buildings 14 and 15. *Beton – Technologie, Konstrukce, Sanace*, 2014, 14(3), s. 25–29. ISSN 1213-3116.

Autoři několikastránkového článku doplněného obrázky a fotografiemi představují rekonstrukci budov č. 14 a 15 ve Zlíně, ve kterých pod společným názvem 14/15 Bařův institut našly své sídlo tři instituce – Krajská knihovna Františka Bartoše, Krajská galerie výtvarných umění a Muzeum jihovýchodní Moravy. Popisují také, jak z architektonického hlediska spojit dva domy a tři instituce pod jednu identitu, k tomu dostavit sklad pro knihovní fondy krajské knihovny, který je nedostupným depozitářem. Dále se věnují statickému řešení, rozebírají navržené opatření aj.

Podklady jsou čerpány z databází KKL, ANL a Anopress

Univerzita otevřela novou budovu. *Právo – Jihozápadní Čechy*, 2014, č. 223, s. 10. ISSN 1211-2119.

Článek informuje o otevření nové budovy knihovny Západočeské univerzity v Plzni. Popisuje služby knihovny, volný výběr, počet studijních míst, boxy pro individuální studium aj. Součástí knihovny, která má být místem pro studium i odpočinek, je i kavárna a relaxační zóna. Nové knihovní prostory vznikly za podpory evropského projektu RIPO.

Akademická knihovna se otvírá i nevidomým. *Mladá fronta Dnes – Jihočeské vydání*, 2014, 25(219). Jižní Čechy Dnes, s. B3. ISSN 1210-1168.

Příspěvek informuje o zavedení nové služby pro čtenáře s poruchami zraku v Akademické knihovně Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Nová služba je nabízena formou počítačového terminálu pro nevidomé a slabozraké v univerzitním kampusu na Branišovské ulici. Prostřednictvím tohoto terminálu je možné vyhledávat v katalogu knihovny i v dalších informačních zdrojích aj.

POLÁKOVÁ, Irena. Čtenářské kluby slavi úspěchy. *Rodina a škola: časopis pro všechny rodiče a učitele*, 2014, 61(4), s. 16–17. ISSN 0035-7766.

Autorka popisuje projekt Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby, který je financován z prostředků Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Projekt je určen pro děti, které mají specifické poruchy učení či pro děti nemající doma čtenářské vzory. Děti si pod vedením pedagoga a knihovníka osvojují čtenářské dovednosti a budují vztah ke knize a čtení. Autorka představuje tři pilíře klubové práce a tři zásady pro vedoucí klubu.

BOBEK, Petr. 120 let Krajské knihovny Vysočiny Havlíčkův Brod. *Bibli: o knihách ze všech stran*, 2014, 2(7) (říjen), s. 22–23.

Petr Bobek z Krajské knihovny Vysočina v Havlíčkově Brodě ve svém příspěvku krátce představuje historii této instituce od jejího založení v r. 1894 členy akademického spolku Barák až po současnost. Dále informuje o akcích, které u příležitosti tohoto výročí probíhají v knihovně celý tento rok. Na závěr se dotýká tématu nedostatečné prostorové vybavenosti knihovny.

Před 95 lety, 2. 1. 1920, se narodil americký spisovatel žánru sci-fi **Isaac Asimov** († 1992), autor slavné trilogie *Nadace, Nadace a Říše* a *Druhá Nadace* a na ni navazujících dalších děl, románů *Ani sami bohové*, *Hvězdy jako prach* či sbírek povídek *Já, robot*, *Těžká planeta* aj.

Před 230 lety, 4. 1. 1785, se narodil německý filolog, právník a spisovatel **Jacob Grimm** († 1863), spoluautor slavných pohádek (s bratrem Wilhelmem).

Před 75 lety, 4. 1. 1940, se narodil český spisovatel **Jiří Kratochvíl**, autor románů *Medvědí román*, *Uprostřed noci zpěv*, *Avion*, *Nesmrtelný příběh*, *Herec*, *Slib* a dalších.

Před 55 lety, 4. 1. 1960, zemřel francouzský spisovatel **Albert Camus** (* 1913), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1957), autor románů *Cizinec*, *Mor*, *Pád*, *První člověk*, *Šťastná smrt*, dramatu *Caligula*, *Stav obležení*, *Nedorozumění*, esejů *Rub a líc*, *Svatba*, *Léto*, *Mýtus o Sisyfovi*, *Člověk revoltující* či povídek *Exil a království*. Česky vyšly též tři svazky *Zápisníků*.

Před 50 lety, 4. 1. 1965, zemřel anglický spisovatel amerického původu **T. S. Eliot** (* 1888), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1948), autor básní *Pustina*, *Popeleční středa*, *Čtyři kvartety*, mnoha esejů (český výbor *O básnictví a básnících*) a básnických dramatu např. *Vražda v katedrále*. Podle jeho knížky *Praktická příručka o kočkách* vznikl slavný muzikál *Kočky* (*Cats*) A. L. Webbera.

Před 165 lety, 6. 1. 1850, se narodil český spisovatel a dramatik **Ladislav Stroupežnický** († 1892), první dramaturg pražského Národního divadla; jeho nejznámějším dílem jsou *Naši furianti*.

Před 125 lety, 9. 1. 1890, se narodil český spisovatel, novinář, dramatik a překladatel **Karel Čapek** († 1938), autor povídek *Boží muka*, *Trapné povídky*, *Povídky z jedné a z druhé kapsy*, románů *Krakatit*, *Továrna na Absolutno*, *Válka s mlouky*, *Hordubal*, *Povětraň*, *Obyčejný život*, *První parta*, *Život a dílo skladatele Foltýna*, her *Lásky hra osudná*, *Adam Stvořitel*, *Loupežník*, *Ze života hmyzu*, *R.U.R.*, *Věc Makropulos*, *Bílá nemoc*, *Matka* a dalších knih, např. *Hovory s T. G. M.*, *Marsyas*, *Jak se co dělá*, *Knihy apokryfů*, *Zahradníkův rok*, *Dášeňka čili život štěněte*. Některá díla napsal společně se svým bra-

trem, malířem a spisovatelem Josefem Čapkem; byl autorem mnoha žánrů (detektivní, sci-fi, společenský, psychologický, satirický, cestopisný, populárně-naučný, pro děti a další), vynikajícím novinářem, překladatelem francouzské poezie, morálně silnou osobností, statečným člověkem, jednou z největších postav české literatury. Uspěšný byl i ve světě (jako první Čech se prosadil i na newyorské Broadwayi s hrou *R.U.R.*); mnoho jeho děl bylo zfilmováno, podle *Věci Makropulos* napsal známou operu Leoš Janáček.

Před 90 lety, 14. 1. 1925, se narodil japonský spisovatel **Jukio Mišima** († 1970), autor románu *Zlatý pavilon*, který byl jako dosud jediný z jeho rozsáhlého díla přeložen do češtiny. Hrál se u nás i jeho hra *Markýza de Sade*. Proslavil se i svou smrtí: veřejně spáchal rituální sebevraždu seppuku po vzoru samurajů.

Před 415 lety, 17. 1. 1600, se narodil **Pedro Calderón de la Barca** († 1681), básník a dramatik španělského „Zlatého věku“, autor hry *Život je sen*.

Před 65 lety, 21. 1. 1950, zemřel britský spisovatel a novinář **George Orwell** (* 1903), autor proslulých děl *Farma zvířat* a *1984*.

Před 85 lety, 23. 1. 1930, se narodil anglicky píšící karibský básník a dramatik **Derek Walcott**, nositel Nobelovy ceny za literaturu (1992); česky vyšel výbor *Hostina života*.

Před 50 lety, 24. 1. 1965, zemřel britský politik, státník, historik a spisovatel **Winston Churchill** (* 1874), premiér Velké Británie v letech 1940–1945 a 1951 až 1955, nositel Nobelovy ceny za literaturu (1953), autor monumentálního díla *Druhá světová válka* (6 svazků).

Před 80 lety, 28. 1. 1935, se narodil britský spisovatel **David Lodge**, autor oblíbených humoristických univerzitních románů *Hostující profesori* a *Svět je malý*.

Před 155 lety, 29. 1. 1860, se narodil ruský spisovatel a dramatik **Anton Pavlovič Čechov** († 1904), autor mnoha povídek např. *Pavilón č. 6*, *Dáma s psičkem*, *Step*, *Anna na krku*, *Černý mnich* a slavných her, které patří k základnímu repertoáru světových divadel – *Ivanov*, *Racek*, *Strýček Váňa*, *Tři sestry*, *Višňový sad*.

Propagace čtení pomocí železničních stanic

Ve vlakových stanicích podél Botnické dráhy, která vede severním Švédskem, probíhá od září projekt na propagaci čtení, který oslovuje místní obyvatelstvo, turisty a dojíždějící. Projekt má za cíl usnadnit přístup ke čtení během cestování. Severní Švédsko je velice řídké obydlené a nabízí málo pracovních příležitostí, takže mnoho lidí za prací dojíždí. V severním Švédsku se vzdálenost nepočítá na kilometry, ale na hodiny, takže když se zeptáte na vzdálenost, dostane se vám odpověď „tolik a tolik hodin“. Vzdálenost do dvou hodin se považuje za snadno dosažitelnou a vlakové stanice jsou často společenským střediskem celé obce/města. Pro zajímavost, švédská míle je v přepočtu 10 kilometrů.

Na nádražích v Örnsköldsviku, v Husumu, v Hörneforsu, v Umeå a ve Vindelnu budou dostupné knihy pro všechny věkové kategorie a čtenářské zájmy. Knihovníci, kteří jsou zapojeni do projektu, věří, že se nejvíce budou půjčovat paperbacky a dětské knihy, ale doufají i v jiná média, jak říká Maria Forssén z městské knihovny v Umeå. Je to také způsob, jak konkrétněji prezentovat spolupráci, která již existuje mezi krajskou knihovnou v Umeå a krajskou knihovnou v Örnsköldsviku.

Půjčit, přečíst a předat je koncept populární i na mnoha jiných místech. To, co děláme nyní, má ale jako základ právě železnici, dodává M. Forssén. Cílem je, aby se vlakové stanice staly nejen místem pro výpůjčky z knihoven, ale i pro soukromé vyměňování knih. Knihovny zřídily regály s knihami a prezentují jednotné propagační plakáty na každé stanici. Cestující si mohou knihu vypůjčit, přečíst a vrátit na stejné nebo na kterékoli další stanici v rámci projektu, anebo v knihovně.

Cílem je podporovat čtení v jakékoli podobě a poskytovat informace o činnosti knihoven.

Cestující, kteří si během cesty vyměňují tipy a návrhy na knihy nebo jiná média mezi sebou, jsou nejlpeším nástrojem k propagaci čtení. Může to být také prvním krokem pro nečtenáře k poznání, jakým zážitkem čtení může být. Proto je také projekt na Facebooku <https://www.facebook.com/Bokstationer> pro ty, kteří se chtějí podílet o své zkušenosti a nápady nebo kteří chtějí diskutovat a přispět novými návrhy. Projekt je financován z různých grantů a z prostředků knihoven v Umeå a v Örnsköldsviku. Částečně také přispěly obce podél tratě Botnické dráhy.

Před Vánoce budeme projekt vyhodnocovat. Může se stát, že nám nezůstanou žádné knihy, ale chceme to stejně zkusit. Je to určitě moc zajímavé a všichni v regionu se těší na netradiční marketing čtení, sdělila ještě Maria Forssén.

Všechny knihovny v regionu propagují projekt také přímo v knihovnách při každodenním styku s uživateli, a zájem o něj je velký určitě také z důvodu rozlehlosti této části Švédska.

Moc se mi líbí slogan, který teď Botnická dráha a knihovny v regionu používají:

„Knihovna je nyní i na stanici vašeho vlaku.“

2015

**KRÁSNÉ A SPOKOJENÉ VÁNOČNÍ SVÁTKY A CELÝ ROK
NAPLNĚNÝ ZDRAVÍM, POHODOU, OSOBNÍMI A PRACOVNÍMI ÚSPĚCHY
PŘEJEME VŠEM NAŠIM ČTENÁŘKÁM, ČTENÁŘŮM,
KNIHOVNÍCÍM, KNIHOVNÍKŮM A OBCHODNÍM PARTNERŮM.**

VAŠE REDAKCE ČASOPISU ČTENÁŘ

Na výstavě Doktor Hartmann Schedel (1440–1514), která začala v Bavorské státní knihovně v Mnichově letos 19. listopadu, se významně podílela Městská knihovna v Norimberku. Všichni, kdo se zajímají o staré tisky, znají pojem Norimberská kronika, ale málokdo ví, že za ní stojí jméno lékaře Hartmanna Schedela, který zemřel již před pěti sty lety. Kronika byla tištěna v latinské a německé verzi podle rukopisu autora, který je uložen od roku 1571 ve státní knihovně v Mnichově. Kronika je digitalizovaná a dostupná všem čtenářům. Kronika je velmi bohatě ilustrována více než 1800 dřevoryty! Hartmann Schedel se snažil, aby jeho kronika byla přehledná a srozumitelná a aby racionálně uspořádané informace byly rychle dostupné čtenáři díky rejstříku, který sloužil při orientaci v textu. Schedel byl norimberskou renesanční osobností a tato slavná kronika není jeho prvním dílem. Popisoval život ve svém městě, především život horní třídy, která tvořila jeho pacienty. Na mnichovské výstavě jsou k vidění nejen rukopisy Hartmanna Schedela, ale i knihy, které si koupil či zdědil a tato bohatá sbírka odráží duševní obzor všestranně vzdělaného člena středověké městské elity. Sbírkou obsahuje informace o všech společenských tématech středověku a poskytuje současníkům velmi zajímavé historické svědectví. (*Bibliotheks Magazin – Nr. 3/2014, s. 9–14*)

V roce 2014 byla vyhlášena Evropskými hlavními městy kultury lotyšská Riga a švédská Umeå. V Rize byla postavena nová budova Národní knihovny a v Umeå bylo vybudováno nové kulturní centrum, kde velkou část zabírají prostory městské knihovny. Investice, které byly směřovány do obou knihoven jsou obrovské. Město Umeå leží 600 km severně od Stockholmu v regionu Västerbotten a knihovny zde hrají důležitou kulturní roli. Knihovna v Umeå získala nejen nové prostory, ale také finance na celou řadu projektů, které ke knihovně přilákaly nové uživatele. Slouží jako všestranné komunitní centrum s názvem Väven a má velké možnosti oslovit nové cílové skupiny. Slovo Väven znamená, že zde kultura a zkušenosti budou spojovat dohromady lidi a myšlenky. Knihovna zavádí nové atrak-

tivní služby pro své uživatele, což jí umožňuje velkorysý prostor. Pohled na novou knihovnu přes řeku Ume je nádherný. Černobílá barva fasády koresponduje s oblíbeným stromem – břízou. Umístění kulturního centra Väven několik set metrů od centra města je ideální, knihovna zde může spolupracovat i s dalšími organizacemi.

(*Scandinavian Public Library Quarterly – Vol. 47, No. 3/2014, s. 34–37*)

Knihovna pro mládež ve slovenských Košicích je speciální knihovnou orientovanou především na práci s romskými dětmi a mládeží. Romské prostředí je velmi různorodé, a proto si vyžaduje speciální přístup. Kultivovanou jednáni, ticho, vnitřní klid a vnější dobrota nejsou velmi typické pro Romy. Jsou nejistí, dezorientovaní a následně drzí, vulgární a arogantní. Na košickém sídlišti Luník IX žijí romské děti, které mají před sebou velmi nejasnou budoucnost. Knihovna se rozhodla hledat partnery, kteří mají zkušenosti s touto komunitou. Našla Společnost svatého Františka Saleského (Salesiáni Dona Boska) přímo na sídlišti, kde mají postavené pastorační centrum. Zástupci knihovny se domluvili se Salesiány, že součástí centra bude i knihovna, kde budou organizovat společné akce. Dalším partnerem se stalo osmileté romské gymnázium. V projektu s názvem *Dobrovolníci v knihovně* se děti z tohoto gymnázia zapojily do provozu knihovny, knihovníci pro ně připravili několikadenní výlet do Bratislavy a snažili se využít jejich kreativitu při přípravě knihovnických akcí. Dalším společným projektem je pravidelné *Nedělní čtení*, které probíhá v salesiánském centru a knihovníci připravují pro romské děti zážitkové čtení. Se Salesiány vznikl i projekt *Knihy pro děti na Luníku*, jehož cílem bylo získat finanční prostředky na nákup knih pro „první čtení“. Ve spolupráci s romským gymnáziem se spojila knihovna do projektu *Oživme romskou pohádku*, který měl motivovat děti k aktivnímu čtení literatury v romském jazyce a k hledání romských pohádek.

(*Knížnica – Roč. 15, č. 2/2014, s. 40–42*)

Úplný přehled novinek najdete na adrese

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

GRANT, Maria J., Barbara SEN, Hannah SPRING, eds. Research, evaluation and audit : key steps in demonstrativ your value. [Výzkum, hodnocení a audit. Klíčové kroky při prosazování vlastní hodnoty.] London: Facet, 2013. xviii, 236 s. : il., grafy, tabulky.

ISBN 978-1-85604-741-8 K1 39.800

RAVINSKIJ, D. K. Biblioteka i vyzovy XXI veka : monografija. [Knihovna a výzvy 21. století. Monografie.] Sankt-Peterburg: Rossijskaja nacionalnaja biblioteka, 2011. 131 s.

ISBN 978-5-8192-0386-6 Kfe T 226914

STAIKOS, Konstantinos Sp. The history of the library in western civilization. Vol. 6, Epilogue and general index. [Dějiny knihoven v západních civilizacích. Sv. 6. Závěr a rejstřík.] New Castle: Oak Knoll Press, 2013. 213 s.

ISBN 978-1-58456-185-9 Kdb 39.785

ŠEDÁ, Marie, Marcela TOMÁŠOVÁ, zprac. Roční zpráva hodnocení výkonů regionálních funkcí : Moravskoslezský kraj 2013. Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, 2014. – 1 CD-ROM

Kqh 500/CD-ROM

ŠUMINOVA, Irina Olegovna. Kolbiblioteki v mnogonacionalnom prostranstve : programy, projekty, scenarii. [Úloha knihovny v mnohonárodním prostředí. Programy, projekty, scénáře.] Moskva: Libereja-Bibinform, 2013. 159 s. Bibliotekar i vremja. XXI vek, no. 149.

ISBN 978-5-8167-0056-6 Kfe 9.698/B

Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2013. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2014. – 1 CD-ROM : il., grafy, tabulky.

Kqn 503/CD-ROM

Automatizace knihovnické a informační činnosti

Dawinci : [knížnično-informačný systém]. Bratislava: SVOP, [2009?]. [16] s. : barev. il.

Abda 9.691/B

LALMAS, Mounia, Joemon JOSE a Andreas ROUBNER, eds. Research and advances technology for digital libraries : 14th European Conference, ECDL 2010 : Glasgow, UK, September 6–10, 2010 : proceedings. [Výzkum a moderní technologie pro digitální knihovny. 14. evropská konference ECDL

2010, Glasgow, 6.–10. září 2010. Materiály z konference.] Berlin: Springer, 2010. 573 s. : il., grafy, tabulky.

ISBN 978-3-642-15463-8 Ts 39.790

Architektura knihoven

PACIFICO, Michele F., Thomas P. WILSTED, eds. Archival and special collections facilities : guidelines for archivists, and engineers. [Zařízení pro archivní a speciální sbírky. Příručka pro archiváře, knihovníky, architektky a inženýry.] Chicago: Society of American Archivists, 2009. viii, 191 s. : tabulky.

ISBN 978-0-8389-1062-7 Aaa 39.731

Redesigning the public library building. [Rekonstrukce interiéru budovy veřejné knihovny.] New York: Primary Research Group, 2013. 168 s. : il. (tabulky).

ISBN 978-1-57440-228-5 Aaa 39.784

Organizace knihovnických fondů

PILAŘ, Jindřich, Renáta SALÁTOVÁ. Využití RFID v knihovnách [rešerše]. Praha: Národní knihovna ČR – Knihovnický institut, 2014. 1 CD-ROM, 145 záznamů.

Ola 1/1014

ŠVEC, Štefan. Česky psané časopisy pro děti (1850–1989). Praha: Karolinum : Národní muzeum, 2014. 707 s. : faksim.

ISBN 978-80-246-2478-5 (Karolinum)

ISBN 978-80-7036-410-9 (Národní muzeum)

Oaab 39.863

Sítě knihoven

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2013 / red. Ivana Laiblová Kadlecová, Marina Krahulcová, Martin Lhoták. Praha: Knihovna Akademie věd České republiky, 2014. 75 s. : il., tabulky.

ISBN 978-80-86675-26-8 Tc 9.713/B

WALTER, Scott, Karen WILLIAMS, eds. The expert library : staffing, sustaining, and advancing the academic library in the 21st century. [Profesionální knihovna. Personální management a rozvoj vysokoškolské knihovny v 21. století.] Chicago: Association of College and Research Libraries, 2011. xvi, 373 s.

ISBN 978-0-8389-8551-9 Tb 39.257

Služby knihoven

PANOUSHKOVÁ, Markéta. K problematice čtení a psaní odborného textu. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2012. 63 s.

ISBN 978-80-7405-178-4 Zda 9.629/B

KNIHOVNA NÁRODNÍHO MUZEA A VĚDECKO-VÝZKUMNÉ PROJEKTY

Exlibris Knihovny města Aušpurku
Knihovna Národního muzea – oddělení zámeckých knihoven



↑ Ex libris Františka Lützowa
Knihovna Národního muzea



Ex libris Emmy Destinn.

↑ Ex libris Emmy Destinnové
Knihovna Národního muzea



↑ Dedikace Françoise de Montevergues, generálního prefekta armády francouzského krále Ludvíka XIV.
Knihovna Národního muzea

↑ Supralibros Johanna Cratona z Craffttheimu (1519–1585), osobního lékaře císařů Ferdinanda I., Maxmiliána II. a Rudolfa II.
Knihovna Národního muzea



Projekt

Už jsem čtenář

Knížka pro prvňáčka

2014/2015

— SKIP ČR vyhlašuje sedmý ročník projektu na podporu čtenářské gramotnosti **Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka**. Cílem projektu je rozvoj čtenářských návyků žáků již od prvního ročníku školní docházky. Do projektu přihlašuje letošní žáci prvních tříd základních škol veřejná knihovna ve spolupráci se školami v místě působnosti knihovny. Veřejná knihovna musí být institucionálním členem SKIP ČR. Knihovna, která žáky do projektu přihlašuje, s nimi pracuje nad rámec obvyklých knihovnických činností. V období od prosince 2014 do května 2015 připraví pro prvňáky nejméně jednu návštěvu knihovny a uspořádá další akce vedoucí k rozvoji zájmu o četbu (společná čtení, besedy s tvůrci knih, výstav apod.)

— Odměnou za úspěšné absolvování projektu je pro děti knížka pro prvňáčka, původní česká novinka, která byla napsána a ilustrována výhradně pro účastníky projektu a kterou nelze v běžné knihkupecké síti minimálně tři roky koupit. **Ve školním roce 2014/2015 je to kniha spisovatele Jiřího Žáčka a ilustrátora Vojtěcha Juríka – Housličky pro medvěda.**

HARMONOGRAM PROJEKTU:

Vyhlášení projektu – listopad 2014

Konec příjmu přihlášek – 31. 1. 2015

Konečný termín zaslání vyhodnocení projektu – 30. 4. 2015

Distribuce knih – 2. polovina května 2015

Slavnostní ukončení projektu v Praze – 1. týden v červnu 2015

Slavnostní předávání knih v regionech – do konce června 2015

— Veškeré nové informace o průběhu projektu budou průběžně uveřejňovány na webu SKIP a rozesílány prostřednictvím elektronické konference Andersen.

— *Vzhledem k finanční situaci bude počet knížek zdarma na jednotlivé přihlášené knihovny opět omezen. Pracovníci knihoven ve spolupráci s učitelkami sami vytvoří klíč, podle kterého budou knihy přidělovat (nejlepší čtenářům, nejpilnějším návštěvníkům knihoven, knížky nechají ve školních nebo třídních knihovnách...).* **Knihovnám a školám nabídneme možnost určitý počet knížek navíc odkoupit za velmi přijatelnou cenu (20 Kč).** Tento údaj bude uveden v přihlášce do projektu, prosíme o jeho vyplnění.